

SchoolWerkt!

Over jongeren en jongvolwassenen in de doorstroomregio Utrecht

Factsheet meting 2023

Kelly Beurskens
Rita Kennis

Nijmegen, juni 2024

Projectnummer: 2021.058

© 2024 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

De belangrijkste uitkomsten	1
Inleiding	4
1.1 De SchoolWerkt-monitor	4
1.2 Begrippen en definities	5
1.3 Data en privacy	5
Uitkomsten	7
1.4 De jongeren in de regio	7
1.5 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?	9
1.6 Aandacht voor speciaal	14
1.7 Loopbanen in het vo	22
1.8 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten	26
Bijlage: extra figuren en tabellen	35

De belangrijkste uitkomsten

In deze rapportage presenteren we de uitkomsten over de zevende meting van de SchoolWerkt-monitor. Deze zevende meting was er een met beperkingen door wijzigingen in de aangeleverde data. Toch is voor een groot deel van de analyses, binnen de vertrouwde opzet van de monitor, een update gegeven aan de cijfers. Daarnaast is er ingezoomd op een aantal specifieke deelonderwerpen, zoals uitval in de bbl, extra ondersteuning in het mbo en ontwikkelingen van de vavo. Zeven metingen van de SchoolWerkt-monitor is niet niks. We kijken in deze meting dan ook terug op de belangrijkste ontwikkelingen in deze zeven jaren.

Gevolgen voor deze meting

Door de veranderingen in de aangeleverde data (zie inleiding, par. 1.3) zien we in deze meting alleen nog de jongeren zonder startkwalificatie. Zodra jongeren een startkwalificatie halen zien wij hen niet meer terug in deze meting. Voor de 16-jarigen levert dat geen grote verschillen op. De meesten van hen zijn immers nog niet in het bezit van een startkwalificatie. Naarmate jongeren ouder worden zijn zij vaker in het bezit van een startkwalificatie en dus ook steeds vaker buiten het beeld van deze monitor. Dat zorgt er voor dat de omvang van de peilgroepen (van jongeren zonder startkwalificatie) met de stijgende leeftijd kleiner worden. Ook heeft het invloed op de samenstelling van de groepen bijvoorbeeld naar woonregio of geslacht. Omdat we niet de hele groep in beeld hebben (met 22 jaar nog maar circa 13%) én de groep die we in beeld hebben afwijkt van de hele groep jongeren (geen startkwalificatie, andere verdeling in opleiding, geslacht en woonregio) is het in deze meting (op veel gebieden) niet (goed) mogelijk om vergelijkingen te maken met vorige metingen.

De belangrijkste uitkomsten van de zevende meting zijn ook visueel verwerkt in een infographic. Deze infographic is [hier](#) te vinden.

Hoe gaat het met de jongeren in de regio

- Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. In deze zevende meting zien dat jongeren met 16 jaar nog nagenoeg allemaal onderwijs volgen. Ook met 18 jaar volgen de meeste jongeren nog onderwijs, ongeacht of zij al in het bezit zijn van een startkwalificatie of niet.
- Wel zien we een afname (t.o.v. meting 6) van de onderwijsdeelname van 20- en 22-jarigen zonder startkwalificatie. In de afgelopen jaren volgden 20- en 22-jarigen juist vaker onderwijs ten gevolge van corona-maatregelen, dat effect lijkt te verminderen. Toch is de onderwijsdeelname nog altijd hoger dan in de metingen vóór corona.

Aandacht voor speciaal

- Ongeveer 1.200 20-jarigen en 1.000 22-jarigen hebben op die leeftijd (nog) geen startkwalificatie behaald en volgen geen onderwijs. Van hen is het grootste deel voortijdig schoolverlater (circa 1.000 20-jarigen en 800 22-jarigen). Voor de rest van hen was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs. Het aantal jongeren voor wie het laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs is, fluctueert over de jaren. In de laatste drie metingen zien we een toename van jongeren van 18 en 20 jaar met eindonderwijs.
- De 22-jarige vsv'ers zijn relatief vaker kwetsbare jongeren, hoewel het in absolute aantallen voornamelijk niet kwetsbare jongeren betreft. Er zijn grote verschillen tussen de verschillende groepen 'kwetsbare' jongeren. Jongeren die ondersteuning ontvangen bij de overstap naar het mbo en zwaardere ondersteuning ontvangen tijdens hun mbo-

opleiding halen vaker een startkwalificatie dan andere 'kwetsbare' jongeren die geen ondersteuning ontvangen en ook naar het mbo overstapten. Het is onduidelijk of dit verschil komt door het effect van de ondersteuning of een verschil in de groepen jongeren.

- Overstappers vanuit het praktijkonderwijs naar het mbo doen dat vaak met succes. Jarenlang behaalde ongeveer de helft van hen binnen vier jaar een startkwalificatie. In de vorige meting zagen we dat deel stijgen naar tweederde van de overstappers. Dat beeld zet door, ook in deze zevende meting zien we dat (naar schatting) tweederde van de overstappers vanuit het praktijkonderwijs naar het mbo na vier jaar een startkwalificatie bezit. Daarnaast is er ook een deel dat met succes een diploma op mbo niveau 1 heeft behaald. Voor overstappers vanuit vso zien we al jaren een stabiel beeld, de helft van hen is na vier jaar in het bezit van een startkwalificatie. Vanuit het OPDC lijkt de overstap naar het mbo minder succesvol. Het deel van de overstappers dat na vier jaar een startkwalificatie heeft is 25 tot 30 procent. Het gaat wel om kleine aantallen.

Loopbanen in het vo

- Ten gevolge van de invoering van het doorstroomrecht zagen we in de vorige meting een piek in het percentage jongeren die vanuit vmbo-g/t doorstroomden naar de havo. Hoewel we in deze meting zien een afvlakking zien van deze piek, is het deel van de jongeren dat doorstroomt naar de havo nog altijd veel groter dan de jaren daarvoor (toen jongeren nog niet te maken hadden met het doorstroomrecht). Het gaat om circa een op de vijf jongeren die doorstroomt vanuit het vmbo-g/t naar de havo.
- De overgrote meerderheid van de leerlingen verlaat het voortgezet onderwijs met een diploma. Toch lukt dat niet alle jongeren. Op de havo zijn de slagingspercentages het laagst (landelijk 84%). Jongeren die niet slagen en de havo verlaten kiezen vaak voor een mbo-4 opleiding of doen een poging om op de vavo alsnog een havo-diploma te behalen. Er zijn ook jongeren die na de ongediplomeerde uitstroom niet (direct) uitstromen naar onderwijs: 8 procent van de uitstromers wordt vsv'er.
- Door het vervallen van het centraal eindexamen in schooljaar 2019-2020 (door de coronacrisis) slaagden veel meer jongeren in het voortgezet onderwijs dan in andere jaren. Ten gevolge daarvan zagen we ook een forse daling van het aantal vavo-deelnemers. In de opvolgende jaren zagen we dit aantal jaarlijks toenemen. In deze meting is het aantal vavo-deelnemers weer op een vergelijkbaar niveau van vóór de corona-maatregelen.

Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

- Cijfers van het ministerie van OCW laten zien dat na de forse stijging van de vsv-percentages in 2021-2022, de vsv-percentages zich in 2022-2023, zowel landelijk als in de regio zijn gestabiliseerd. Tegelijkertijd zijn de percentages nog relatief hoog. Absoluut gezien is een groot deel van de vsv'ers afkomstig uit mbo-niveau 4: een derde van alle nieuwe vsv'ers volgde een niveau 4 opleiding. Hoewel het om kleine aantallen gaat, valt ook de stijging van het vsv-percentage in de vavo op (15%). Dit is de enige sector waarin het vsv-percentage in 2022-2023 opnieuw is gestegen.
- Jongeren die een bbl-opleiding volgen, worden vaker vsv'er dan jongeren die een bol-opleiding volgen. Daar is de laatste jaren weinig in veranderd. Toch vormen jongeren afkomstig uit de bol in absolute zin de grootste groep vsv'ers. Driekwart van de vsv'ers uit het mbo volgde een bol-opleiding. Dat komt omdat er veel meer studenten een bol-opleiding volgen dan een bbl-opleiding. De hoge vsv-percentages in de bbl lijken niet het gevolg te zijn van groenpluk.

- Tot slot is het totale aantal opleidingsstakers in het eerste jaar van het mbo iets gedaald ten opzichte van de vorige meting. Met 29 procent is deze groep echter nog altijd groot. Voor veel jongeren blijkt de gemaakte studiekeuze niet de juiste. Het deel van de opleidingsstakers dat uitvalt (en dus niet herstart met een andere opleiding) is gelijk gebleven. De daling komt dus door een kleinere groep jongeren die van opleiding switcht.

Zeven metingen SchoolWerkt-monitor

- De ontwikkelingen die we over de jaren heen in de SchoolWerkt-monitor zien zijn niet los te denken van de corona-crisis. De meeste maatregelen vonden plaats tijdens de schooljaren waar meting 4 en 5 betrekking op hadden, maar ook nu zijn de gevolgen nog zichtbaar. Dat maakt dat we de jongeren in de regio hebben gemonitord tijdens een bijzondere periode: voor, tijdens en na de coronacrisis.
- Over de zeven metingen van de Schoolwerkt-monitor zien we een stijging van de onderwijsdeelname (van 18, 20 en 22 jarigen), maar tegelijkertijd ook een stijging van het aantal jongeren zonder startkwalificatie en een stijging van de vsv-percentages. De werk en inkomenssituatie van vsv'ers hebben we over de zeven jaren niet zien veranderen, zelfs niet tijdens de coronacrisis en tijdens tijden van een krappe arbeidsmarkt. Deze groep jongeren heeft vaak geen stabiel werk en inkomen onder wettelijk minimumloon en dat is zorgelijk.
- 'Kwetsbare jongeren' hebben het lastiger in het onderwijs. Zij halen minder vaak een startkwalificatie dan 'niet-kwetsbare' jongeren. Over de jaren heen zien we een stijging van het aantal jongeren dat 'eindonderwijs' volgt. Tegelijkertijd zien we dat het aantal jongeren dat de overstap van vso cluster 4 en het praktijkonderwijs naar het mbo maken stijgt. Steeds meer van deze jongeren volgen een mbo opleiding en sinds de zesde meting zien we dat overstappers vanuit het praktijkonderwijs dat steeds vaker met succes doet. Tweederde van hen is na vier jaar in het bezit van een startkwalificatie.

Inleiding

In de afgelopen jaren is in de doorstroomregio Utrecht veel bereikt op het gebied van voortijdig schoolverlaten, mede door de jarenlange samenwerking tussen voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en gemeenten in de regio. Deze partners ontwikkelden in 2015 de SchoolWerkt-agenda. Het doel van deze gezamenlijke agenda is om zoveel mogelijk jongeren te begeleiden naar kansrijke deelname aan de samenleving. Extra aandacht is er voor (kwetsbare) jongeren in het onderwijs, jongeren die al langere tijd school zonder startkwalificatie hebben verlaten en jongeren die de overstap van onderwijs naar werk maken. De SchoolWerkt-agenda is met concrete maatregelen uitgewerkt in een gezamenlijke aanpak voortijdig schoolverlaten. In januari 2021 is het huidige regionaal programma voor de periode 2020-2024 van start gegaan.

1.1 De SchoolWerkt-monitor

De gemeente Utrecht heeft namens de gezamenlijke partijen in de SchoolWerkt-agenda opdracht verleend voor monitoring: de SchoolWerkt-monitor. In de SchoolWerkt-monitor staan de jongeren en jongvolwassenen die woonachtig zijn in de doorstroomregio Utrecht en hun schoolloopbaan centraal. Hoe het met deze jongeren en jongvolwassenen gaat is de hoofdvraag van deze monitor: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk?

De eerste meting van de SchoolWerkt-monitor is in januari 2018 verschenen. De schoolloopbaan van alle jongeren en jongvolwassenen in de regio is in deze meting kwantitatief in beeld gebracht (peildatum 1 oktober 2017). Sindsdien is er sprake van een jaarlijkse monitoring. Vanaf de derde meting (peildatum 1 oktober 2019) heeft de SchoolWerkt-monitor de vorm van een, meer beknopte, kwantitatieve factsheet.

De publicaties van de eerste tot en met de vijfde meting van de SchoolWerkt-monitor zijn hier te vinden:

- [SchoolWerkt-monitor 2017](#)
- [SchoolWerkt-monitor 2018](#)
- [SchoolWerkt-monitor 2019](#)
- [SchoolWerkt-monitor 2020](#)
- [SchoolWerkt-monitor 2021](#)
- [SchoolWerkt-monitor 2022](#)

Vanaf de vijfde meting worden de belangrijkste uitkomsten van de SchoolWerkt-monitor ook visueel verwerkt in een infographic:

- [Infographic SchoolWerkt-monitor 2021](#)
- [Infographic SchoolWerkt-monitor 2022](#)
- [Infographic SchoolWerkt-monitor 2023](#)

Zevende meting

In deze zevende meting wordt er, waar mogelijk, een update gegeven van de kengetallen die in de eerder metingen zijn gepresenteerd.¹ We lichten opvallende uitkomsten toe in tekst bij de tabellen. Daarnaast wordt er in deze meting, met oog op het nieuwe regionaal programma, binnen de vertrouwde opzet van de monitor nader ingezoomd op een aantal specifieke deelonderwerpen, zoals uitval in de bbl, extra ondersteuning in het mbo en ontwikkelingen van de vavo. Zeven metingen van de SchoolWerkt-monitor is niet niks. We blikken in deze meting dan ook terug op de belangrijkste ontwikkelingen in deze zeven jaren.

1.2 Begrippen en definities

In deze rapportage worden verschillende definities en begrippen gebruikt. Een toelichting op de belangrijkste begrippen en de manier waarop deze in de data zijn geoperationaliseerd staat [hier](#).

1.3 Data en privacy

In de SchoolWerkt-monitor wordt gebruik gemaakt van verschillende data. De data zijn afkomstig van de gemeente Utrecht, mbo-instellingen in de regio, de Overstap en het OPDC Utrecht. We hebben alle data gekoppeld tot één databestand: het SchoolWerkt-bestand. Tenzij anders vermeld, zijn alle cijfers, grafieken en tabellen in deze rapportage gebaseerd op dit bestand.

De waarborging van de privacy van de jongeren en jongvolwassenen in de monitor staat voorop. Daarom zijn er met alle dataleveranciers duidelijke afspraken gemaakt en is er gewerkt met een procedure die voldoet aan de privacywetgeving. Een uitgebreide verantwoording van de werkwijze vindt u [hier](#).

Veranderingen in de aangeleverde data

Voor de analyses van de SchoolWerkt-monitor wordt er gebruik gemaakt van Bron-bestanden van DUO. Per eind oktober 2021 heeft DUO wijzigingen doorgevoerd in alle Bron-bestanden die door DUO worden aangeleverd. Waar tot voorheen in ieder geleverd Bron-bestand alle jongeren tot 23 jaar uit de regio terug te vinden waren, is dat sinds eind oktober 2021 niet meer het geval. *“Leerlingen worden na het behalen van een startkwalificatie nog maximaal één keer per afnemer (d.w.z. gemeente of doorstroomregio) geleverd.”* Voor de SchoolWerkt-monitor betekent dit dat vanaf de zesde meting jongeren die een startkwalificatie hebben behaald niet meer in het bestand zitten dat in het kader van de monitoring jaarlijks bij de gemeente Utrecht wordt opgevraagd. Dat heeft grote gevolgen voor de monitoring van schoolloopbanen zoals dat in de SchoolWerkt-monitor gebeurt.

In de zesde meting waren de gevolgen voor de SchoolWerkt-monitor nog relatief klein: het SchoolWerkt-bestand kon aan de hand van verschillende Bron-maandbestanden gereconstrueerd worden. Op die manier kon de monitoring van schoolloopbanen van alle jongeren in de regio toch plaatsvinden.

1 In de tweede plaats blijft door publicatie van de gegevens (in een werkdocument) de grondslag voor datalevering behouden.

Voor de huidige meting zijn de gevolgen groter. Een reconstructie aan de hand van maandbestanden, zoals in de zesde meting, is niet betrouwbaar mogelijk voor deze meting. De tussenliggende periode (tussen de wijziging in oktober 2021 en de huidige peildatum van 1 oktober 2023) is simpelweg te groot geworden om nog een betrouwbaar beeld te geven over de schoolloopbanen van deze jongeren. De cijfers lopen te ver achter op de werkelijkheid. In deze zevende meting van de SchoolWerkt!-monitor hebben we dus geen schoolloopbaaninformatie van de jongeren die vóór 1 oktober 2023 een startkwalificatie hebben gehaald.

Wat betekent dat voor de huidige meting? Voor een deel van de analyses verandert er niets. Veel figuren en tabellen hebben namelijk betrekking op jongeren die (nog) geen startkwalificatie hebben. Voor een ander deel van de analyses zijn de gevolgen groot. Analyses die specifiek gaan over het behalen van een startkwalificatie en de uitstroom/doorstroom ná het behalen van een havo/vwo of minimaal mbo-2-diploma kunnen niet worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om de volgende tabellen en figuren (nummering uit de zesde meting):

- Figuur 2: Hoogst behaalde diploma
- Figuur 8: Havo: rotonde van het vo
- Figuur 9: Op- en afstroom vo
- Figuur 10: Verblijfsduur vo
- Figuur 12: Diplomerings havo voor doorstromers en niet-doorstromers
- Figuur 13: Uitstroombestemming van havo-uitstromers voor doorstromers en niet-doorstromers
- Figuur 19: Startkwalificatie naar diploma
- Figuur 21: Ongeoorloofd verzuim naar onderwijssoort

Een ander deel van de analyses, die betrekking hebben op zowel jongeren met als zonder startkwalificatie, kunnen door de veranderingen in de aangeleverde data alleen nog worden uitgevoerd voor het deel van de jongeren zonder startkwalificatie. Dit maakt de vergelijking met de vorige metingen moeilijker.² Waar nodig zijn deze figuren en tabellen aangepast (door bijvoorbeeld aantallen i.p.v. percentages te vermelden) en voorzien van een toelichting in de tekst.

² Vanwege het ontbreken van de groep jongeren met startkwalificatie wijken de totale aantallen van deze meting af van de werkelijke aantal jongeren in de regio (en de totalen van eerdere metingen). Hierdoor zijn bijvoorbeeld percentages die over het totaal worden berekend in deze meting, niet één op één te vergelijken met eerdere metingen.

Uitkomsten

1.4 De jongeren in de regio

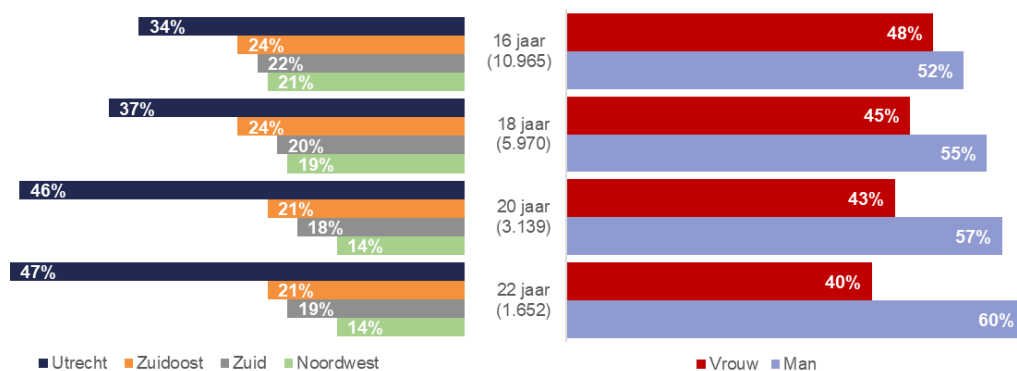
Vier leeftijden

In de SchoolWerkt-monitor kijken we hoe het gaat met de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de doorstroomregio Utrecht. We kijken naar de schoolloopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen. Concreet doen we dat door in te zoomen op de (onderwijs)situatie op vier belangrijke peilmomenten, namelijk 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd (peildatum 1 oktober 2023). Deze peilmomenten bestrijken verschillende belangrijke fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan en markeren voor het beleid relevante grenzen.

Omvang en samenstelling

Vanwege het ontbreken van de jongeren met startkwalificatie in deze meting zien de *omvang* en *samenstelling* van de verschillende peilgroepen er anders uit. Dat is volledig het gevolg van het feit dat alle jongeren met startkwalificatie niet meer in de databestanden voorkomen. Waar iedere peilgroep normaal tussen de 11.000 en 12.000 jongeren bevat, waarbij de omvang van de peilgroepen met de stijgende leeftijd toeneemt (m.a.w. de groep 22-jarigen is groter dan de groep 16-jarigen),³ zien we nu een heel ander beeld. Alleen de omvang (en samenstelling) van de groep 16-jarigen komt overeen met het beeld uit eerdere metingen. Dat is logisch, want met zestien jaar hebben veruit de meeste jongeren nog geen startkwalificatie en is dus nagenoeg iedereen nog in beeld in de bestanden. Met de stijgende leeftijd behalen steeds meer jongeren een startkwalificatie en verdwijnen zij uit de Bron-bestanden en daarmee ook uit de huidige meting van de monitor. Dat zien we terug in de omvang van de peilgroepen 18, 20 en 22 jaar. De peilgroep 18 jaar heeft een omvang van bijna zesduizend jongeren zonder startkwalificatie, met 20 jaar zijn dat er ruim drieduizend en met 22 jaar nog maar circa 1.600.

Figuur 1 – Omvang en samenstelling peilgroepen naar geslacht en naar woonregio (%)

3 Veelal gaat het om studenten die naar Utrecht verhuizen om daar een studie te volgen. De meeste studenten hebben een startkwalificatie en zijn dus niet zichtbaar in deze meting.

Ook de samenstelling van de verschillende peilgroepen verschilt met andere metingen en ook hier worden de verschillen groter in de peilgroepen van 20- en 22-jarigen. Er zijn verschillen in de woonregio's van jongeren (minder jongeren wonend in Utrecht) en in geslacht (veel groter deel man). Deze verschillen worden veroorzaakt door de veranderingen in de data. Waar er voorheen naar de hele groep jongeren gekeken werd, zien we nu alleen de jongeren met startkwalificatie. De samenstelling van deze groep jongeren wijkt af van de gehele groep, de verklaring daarvoor is tweeledig:

1. Er zijn veel studenten die naar Utrecht verhuizen om daar een studie te volgen. Dit zorgt in werkelijkheid in absolute en relatieve zin tot een toename van het aandeel jongeren in de doorstromsubregio Utrecht (stad). Ook zijn de studenten die voor Utrecht kiezen vaker vrouw. Echter, de meeste van deze studenten hebben reeds een startkwalificatie en zijn dus niet (meer) zichtbaar in deze meting. Dat zorgt voor een afwijkend beeld.
2. Daarnaast kan de samenstelling van de groep die (nog) geen startkwalificatie afwijken van de groep met startkwalificatie. Zo weten we bijvoorbeeld dat mannen vaker vsv'er zijn dan vrouwen.⁴

4 Zowel in de regio Utrecht, als landelijk. Zo was in 2022-2023 63% van de nieuwe vsv'ers in de regio Utrecht man (Bron: Dashboard vsv)

1.5 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?

De peilmomenten in de SchoolWerkt-monitor bestrijken verschillende fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan. Dat is ook in deze aangepaste meting terug te zien in de cijfers. In tabel 1 is een overzicht gegeven van de onderwijssituatie per peilgroep. In deze tabel zijn zowel percentages als aantallen weergegeven. Aantallen geven bij de vergelijking met eerdere metingen een beter beeld, omdat de percentages in deze meting, in tegenstelling tot eerdere metingen, alleen betrekking hebben op de jongeren zonder startkwalificatie. Percentages zijn om die reden niet goed vergelijkbaar met eerdere metingen.

De onderwijssituatie van 16-jarigen is over de jaren heen vrij stabiel. Dat zagen we in de 'bijzondere' metingen tijdens de coronacrisis⁵ en nu ook tijdens deze meting. Dat heeft te maken met het feit dat deze jongeren nog leerplichtig zijn en de meesten van hen nog niet in het bezit van een startkwalificatie zijn. Nagenoeg alle jongeren volgen met 16 jaar onderwijs (98%). De meeste jongeren zitten nog op het voortgezet onderwijs (69%) en een deel van hen heeft de overstap naar het mbo al gemaakt (24%), of gaat dat bijna doen. Een kleiner deel volgt een andere route via bijvoorbeeld het vso of het praktijkonderwijs.

Met 18 jaar hebben de overstappers van het vmbo (vrijwel) allemaal de overstap naar vervolgonderwijs gemaakt. Ook de meeste havo- en vwo-leerlingen zijn gestart met een vervolgopleiding, al zijn deze niet zichtbaar in deze meting.⁶ Van de jongeren zonder startkwalificatie volgt het grootste deel met 18 jaar (nog) onderwijs, namelijk 82%. Dit percentage is vergelijkbaar met de onderwijsdeelname van alle 18 jarigen (met en zonder startkwalificatie) in de vorige meting. Het lijkt er dus op dat 18 jarigen met én zonder startkwalificatie even vaak deelnemen aan het onderwijs. De meeste 18-jarigen in deze meting (dus zonder startkwalificatie) volgen een mbo-opleiding (56%) of zijn nog bezig met het afronden van hun havo of vwo opleiding (13%). Wanneer we de aantallen van deze groepen vergelijken met vorige meting zien we een klein verschil. Dat komt omdat er in de zesde meting ook een kleine groep jongeren zichtbaar was die met 18 jaar een havo/vwo of mbo-opleiding volgt mét een startkwalificatie. Denk bijvoorbeeld aan stapelaars in het mbo, havo-vwo doorstromers of havo/vwo leerlingen die na hun diploma een mbo-opleiding gaan volgen. Opvallend is dat er een groep jongeren is die zonder startkwalificatie een opleiding volgt binnen het hbo of wo (4%). Ook is er een relatief grote groep jongeren die vavo volgt (5,6%). In aantallen zijn dat er meer dan in de vorige meting (nu 337, in 2022: 267). In paragraaf 2.4 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen en herkomst van jongeren in de vavo. Verder zien we dat de groep die niet in opleiding is zonder startkwalificatie iets groter is dan in de vorige meting. Dat komt door een groter aantal 18 jarige vsv'ers.

In de peilgroepen van 20- en 22-jarigen zien we in deze meting twee dingen:

- Een sterk kleiner wordende groep zonder startkwalificatie. Naarmate jongeren ouder worden stijgt het aantal jongeren dat in het bezit is van een startkwalificatie. Waar de groep 16-jarigen nog vergelijkbaar is met eerdere metingen, halveert dat aantal bij iedere peilgroep. Met 22 jaar zijn er nog 1.652 jongeren die niet in het bezit zijn van een

5 Meting 4 en 5 (2020 en 2021) hadden betrekking op schooljaren waarin er veel corona-maatregelen (in het onderwijs) plaatsvonden. Als gevolg daarvan zagen we diverse veranderingen in de onderwijsloopbanen van jongeren in de regio. In meting 6 (2022) was het aantal corona-maatregelen beperkt.

6 Met het behalen van het havo- of vwo-diploma zijn deze jongeren in het bezit van een startkwalificatie en niet langer zichtbaar in onze gegevens.

startkwalificatie. Naar schatting⁷ is dit circa 13 tot 14 procent van de totale groep 22-jarigen. In de vorige meting was deze groep iets groter: circa 2.000 jongeren (17% van alle 22-jarigen).

- Tegelijkertijd zien we dat de jongeren die (nog) niet in het bezit zijn van een startkwalificatie met 20 en 22 jaar minder vaak onderwijs volgen dan in de vorige meting. Van de jongeren die op 20-jarige leeftijd nog niet in het bezit van startkwalificatie zijn, volgt nog 59 procent onderwijs en met 22 jaar is dat nog slechts 39 procent. In de vorige meting was het deel van de jongeren die zonder startkwalificatie nog onderwijs volgden groter, namelijk 65 procent met 20 jaar en 49 procent met 22 jaar. Dat betekent dat er een groter groep 20- en 22-jarige jongeren zijn die niet meer in onderwijs zijn én geen startkwalificatie hebben. De meeste van de jongeren (20 en 22 jaar) die nog wel in onderwijs zitten, volgen een mbo-opleiding. Toch zien we ook een groep jongeren die (zonder startkwalificatie) een hbo- of wo-opleiding volgt (18% met 20 jaar, 20% met 22 jaar). Het is mogelijk om tot een hogeschool of universiteit te worden toegelaten zonder diploma. Dat kan op meerdere manieren⁸: jongeren vanaf 21 jaar kunnen een toelatingstoets (ook wel 21 plus-toets, 21+ toelatingsonderzoek of colloquium doctum genoemd) maken. Echter, is dit alleen een mogelijke verklaring voor de groep 22-jarigen die zonder startkwalificatie in het hbo of wo een opleiding volgen. De groepen jongeren van 20 jaar (en 18 jaar) mogen deze toets niet maken.⁹ Zij zijn immers nog geen 21 jaar. Een andere manier is via de Open universiteit (minimumleeftijd 18), daarvoor gelden geen vooropleidingseisen. Ten slotte kunnen jongeren met een gelijkwaardig diploma uit het buitenland ook toegelaten worden tot hogescholen en universiteiten.¹⁰

7 Deze schatting is gemaakt op basis van de totale groep 22-jarigen in de voorgaande metingen.

8 Bron: <https://www.onderwijsconsument.nl/kan-ik-zonder-diploma-naar-het-hbo-of-universiteit/>

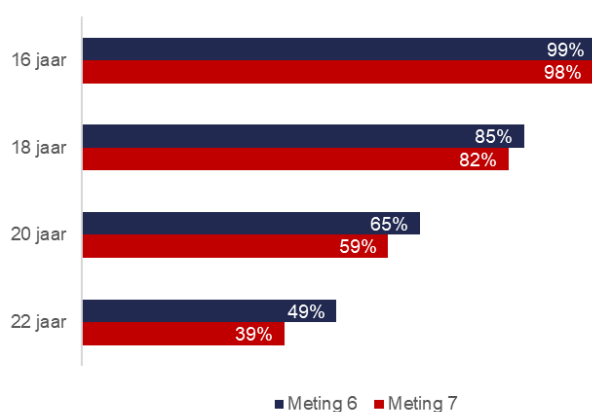
9 Voor sommige kunstopleidingen wordt een uitzondering gemaakt op de leeftijdsgrens van 21 jaar voor de toelatingstoets.

10 In de cijfers zijn alleen jongeren zichtbaar die een geldig BSN hebben. Jongeren zonder geldig BSN (bijvoorbeeld studenten uit het buitenland met een studievism) komen dus niet voor.

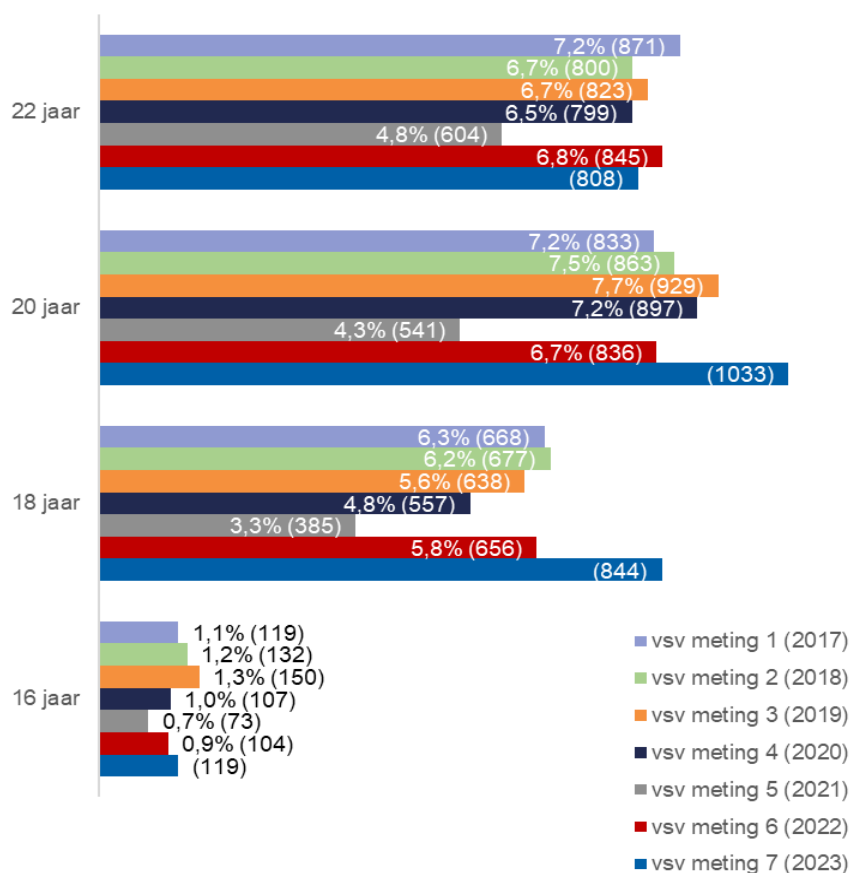
Tabel 1 – Situatie in onderwijs, per peilgroep (%)

	16 jaar		18 jaar		20 jaar		22 jaar	
	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal
In opleiding	98,4	10788	82,0	4896	58,9	1850	39,1	646
- VO – vmbo	15,1	1654	1,1	67	0,0	0	0,0	0
- VO - havo/vwo	52,9	5803	12,5	744	<1	<10	0,0	0
- VO – anders	1,4	152	0,9	52	2,4	74	2,4	40
- VSO	3,0	328	1,0	62	<1	<10	0,0	0
- Praktijkonderwijs	1,6	173	0,3	18	0,0	0	0,0	0
- Mbo	23,6	2584	56,2	3358	36,7	1151	16,8	278
- Hbo/wo	<1	<10	4,3	258	18,3	573	19,6	324
- VAVO/ve	0,8	87	5,6	337	1,4	44	<1	<10
Niet in onderwijs zonder SK	1,6	177	18,0	1074	41,1	1289	60,9	1006
- Vsv	1,1	119	14,1	844	32,9	1033	48,9	808
- Eindonderwijs praktijkonderwijs	<1	<10	1,3	78	2,6	81	3,5	58
- Eindonderwijs vso	0,1	14	2,1	124	4,3	134	6,5	107
- Eindonderwijs mbo-1 met diploma	0,0	0	0,3	15	1,2	38	2,0	33
- Vrijstelling Leerplicht	0,4	41	0,0	0	0,0	0	0,0	0
- Eindonderwijs Engelse stroom of Internationaal Baccalaureaat	0,0	0	0,2	13	<1	<10	0,0	0
Totaal N (= 100%)	10.965		5.970		3.139		1.652	

Uitgelicht: onderwijsdeelname van jongeren zonder startkwalificatie, per peilgroep meting 6 en 7 (%)

Uitgelicht: ontwikkeling vsv over de zeven metingen, per peilgroep (N en %)*

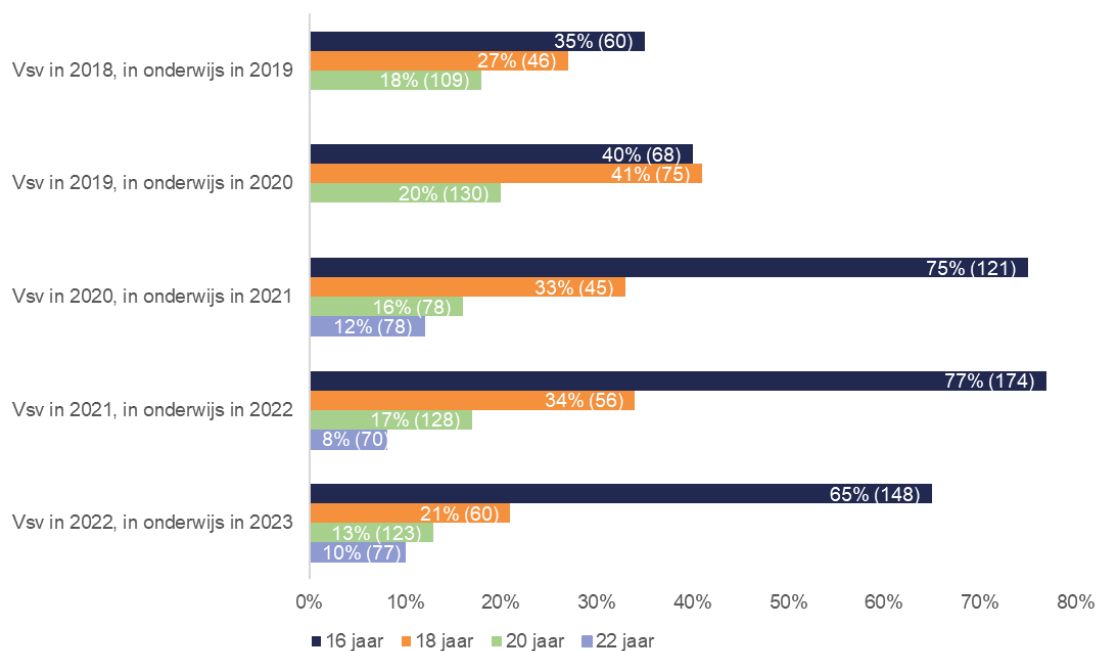

* In meting 7 (huidige meting) is het niet mogelijk om de percentages op dezelfde manier te berekenen als in de vorige metingen.

Oud vsv terug in onderwijs

Een deel van de jongeren die vsv'er wordt, keert op een later moment weer terug naar het onderwijs. Net als in eerdere metingen zien we dat het percentage jongeren dat terugkeert veruit het grootst is bij de peilgroep van 16-jarigen. Dat percentage neemt af naar mate jongeren ouder worden (en zij ook niet meer leer- of kwalificatieplichtig zijn). In vergelijking met de zesde meting zijn er relatief minder (oud-)vsv'ers die terugkeerden naar onderwijs. Dit komt door een stijging van het aantal vsv'ers in 2022, in absolute zin zijn er namelijk geen grote verschillen zichtbaar met het jaar daarvoor. Of de vsv'ers die niet terugkeren naar onderwijs (vaker) werk en inkomen hebben kunnen we aan de hand van de beschikbare data niet zien. Wel weten we uit eerdere meting dat de werk- en inkomenssituatie van vsv'ers al jaren zorgelijk is. Het werk van veel vsv'ers is niet stabiel en met een laag inkomen. In de vorige meting had 73 procent een inkomen onder het wettelijk minimumloon, waarvan een deel zelf zonder inkomen.

Uitgelicht: Terugkeer van vsv'ers in het onderwijs, per peilgroep¹¹ (N en %)

Conclusie

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. In deze zevende meting zien dat jongeren met 16 jaar nog nagenoeg allemaal onderwijs volgen. Ook met 18 jaar volgen de meeste jongeren nog onderwijs, ongeacht of zij al in het bezit zijn van een startkwalificatie of niet. Wel zien we een afname (t.o.v. meting 6) van de onderwijsdeelname van 20- en 22-jarigen zonder startkwalificatie. In de afgelopen jaren volgden 20- en 22-jarigen juist vaker onderwijs ten gevolge van corona-maatregelen, dat effect lijkt te verminderen. Toch is de onderwijsdeelname nog altijd hoger dan in de metingen vóór corona.

11 Deze analyses worden sinds de vijfde meting uitgevoerd. Voor de eerste twee jaren zijn de loopbanen van vsv'ers gereconstrueerd aan de hand van de beschikbare data uit 2021. De loopbaan van 22-jarigen kan voor deze jaren niet worden gereconstrueerd.

1.6 Aandacht voor speciaal

Een deel van de jongeren in de regio heeft extra aandacht en ondersteuning nodig om onderwijs te (kunnen) volgen. Het gaat om jongeren die onderwijs volgen binnen het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs, de bovenschoolse voorziening OPDC Utrecht, of een entreeopleiding. Daarnaast is er ook een groep jongeren die binnen het reguliere onderwijs (vo en mbo) of in de overgang van vo naar mbo extra ondersteuning krijgt.

In de SchoolWerkt-monitor kijken we naar de effecten die dat heeft op de schoolloopbaan, maar deze ondersteuning kan ook andere belangrijke effecten hebben. Dat geldt onder andere voor de ondersteuning en begeleiding die geboden wordt binnen het vso cluster 4, OPDC Utrecht en de entreeopleiding. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ondersteuning van het gezin, het verbeteren van het welbevinden van de jongere en (andere) activiteiten om jongeren op het rechte pad te houden. De opbrengsten van de inspanningen die binnen deze school/onderwijstypen worden gedaan, zijn dus groter dan alleen het behalen van een diploma of startkwalificatie. Met de beschikbare data is het niet mogelijk om deze andere opbrengsten in kaart te brengen.

We zoomen in deze paragraaf eerst in op de situatie van 22-jarigen. Daarna gaan we dieper in op de doorstroom van vso en praktijkonderwijs naar mbo.

‘Kwetsbaar’ en de kans op voortijdig schoolverlaten

Een deel van de jongeren die met 22 jaar (nog) geen startkwalificatie heeft behaald en geen onderwijs volgt, volgde eerder in zijn of haar schoolloopbaan onderwijs dat niet tot een startkwalificatie leidt. Het gaat om jongeren die na het praktijkonderwijs, vso cluster 3 (en deels ook uit de andere clusters binnen het vso) of entreeopleiding geen vervolgonderwijs meer volgen. Voor deze jongeren is dit onderwijs eindonderwijs¹² geweest. Het aantal jongeren voor wie het laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs is, fluctueert over de jaren. In de laatste drie metingen zien we een toename van jongeren van 18 en 20 jaar met eindonderwijs.

Voor het overige deel van de kwetsbare jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs heeft verlaten, geldt niet dat hun laatste onderwijs eindonderwijs was: het is hen om andere redenen niet gelukt een startkwalificatie te halen. Het gaat bijvoorbeeld om jongeren die zijn uitgevallen in het mbo of om jongeren die afkomstig zijn uit vso cluster 4¹³ en geen vervolgonderwijs zijn gaan doen. Zij zijn vsv'er.

-
- 12 (1) Jongeren die geen startkwalificatie hebben maar wel een mbo-1 diploma én minimaal 12 uur in de week werk hebben tellen niet mee als vsv'er.
(2) Jongeren die onderwijs hebben gevolgd in het vso met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding zijn niet kwalificatieplichtig en worden daarom niet meegeteld als vsv'er.
(3) Een leerling met een getuigschrift van het praktijkonderwijs is niet kwalificatieplichtig en wordt daarom niet meegeteld als vsv'er.

De gebruikte data laten het niet toe om in de SchoolWerkt-monitor bovenstaande definitie volledig te volgen. Daarom hebben we enkele aanpassingen gedaan in de definiëring van de groep die niet wordt meegeteld als vsv'er en voor wie het gevolgde onderwijs dus eindonderwijs was:

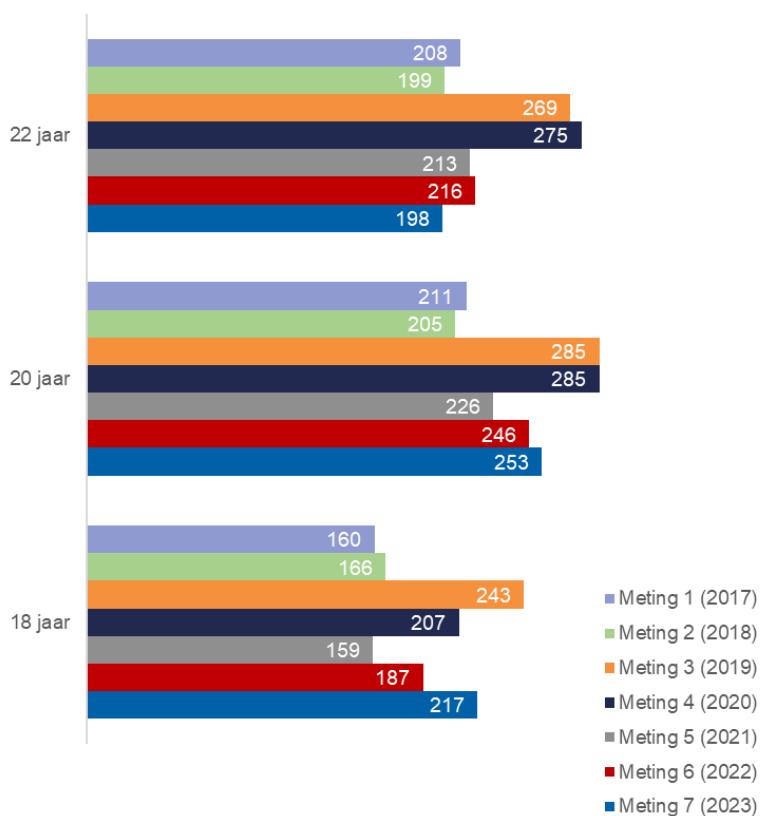
- (1) Voor alle gediplomeerde mbo-1-studenten die geen vervolgonderwijs volgen is de entreeopleiding eindonderwijs;
(2) Voor alle vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgonderwijs volgen was het vso eindonderwijs. Dit geldt ook voor vso-leerlingen uit de andere clusters als bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding;
(3) Voor alle uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgonderwijs volgen is het praktijkonderwijs eindonderwijs.

- 13 Met het uitstroomprofiel vervolgonderwijs

Tabel 2 – Vsv en eindonderwijs zonder startkwalificatie (SK), per peilgroep (aantallen)

	Vsv	Eindonderwijs zonder SK
16 jaar	119	17
18 jaar	844	217
20 jaar	1033	253
22 jaar	808	198

Uitgelicht: ontwikkeling eindonderwijs zonder SK over de zeven metingen, per peilgroep in aantallen

De mate waarin jongeren (op termijn) geen startkwalificatie halen verschilt. Onder de jongeren met een achtergrond in het vso, pro, OPDC of entree is dit percentage hoger dan onder niet of minder 'kwetsbare' jongeren.

'Kwetsbare jongeren'

Het is moeilijk om te bepalen welke jongeren als 'kwetsbaar' aangemerkt moeten worden. In de SchoolWerk-agenda spreekt men, in navolging van het overheidsbeleid, over jongeren in een kwetsbare positie. Daar wordt onder verstaan: jongeren van 16-23 jaar die moeite hebben met het behalen van een startkwalificatie of die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Het betreft uitstromers uit het praktijkonderwijs, vso of de entreeopleiding. In het mbo gaat het bovendien om jongeren die het diploma kunnen halen, maar extra tijd, ondersteuning of flexibiliteit nodig hebben.

Niet alle groepen in de beschreven definitie zijn in de cijfers eenduidig terug te vinden. Zo is wel duidelijk of iemand afkomstig is uit bijvoorbeeld het praktijkonderwijs, maar niet welke studenten in het mbo extra ondersteuning behoeven. In de SchoolWerk-monitor kijken we daarom op basis van de beschikbare cijfers op twee manieren naar of iemand tot de doelgroep behoort:

- Iedereen die ooit op het praktijkonderwijs, vso, OPDC of de entreeopleiding (mbo-niveau 1) heeft gezeten, of nog zit.
- Iedereen die in het mbo een zwaardere vorm van extra ondersteuning heeft gehad. We nemen daarin ook expliciet de mbo-studenten van niveau 3 en 4 mee. Ook studenten die in de overstap van vo naar mbo extra ondersteuning hebben gekregen vallen binnen deze groep.

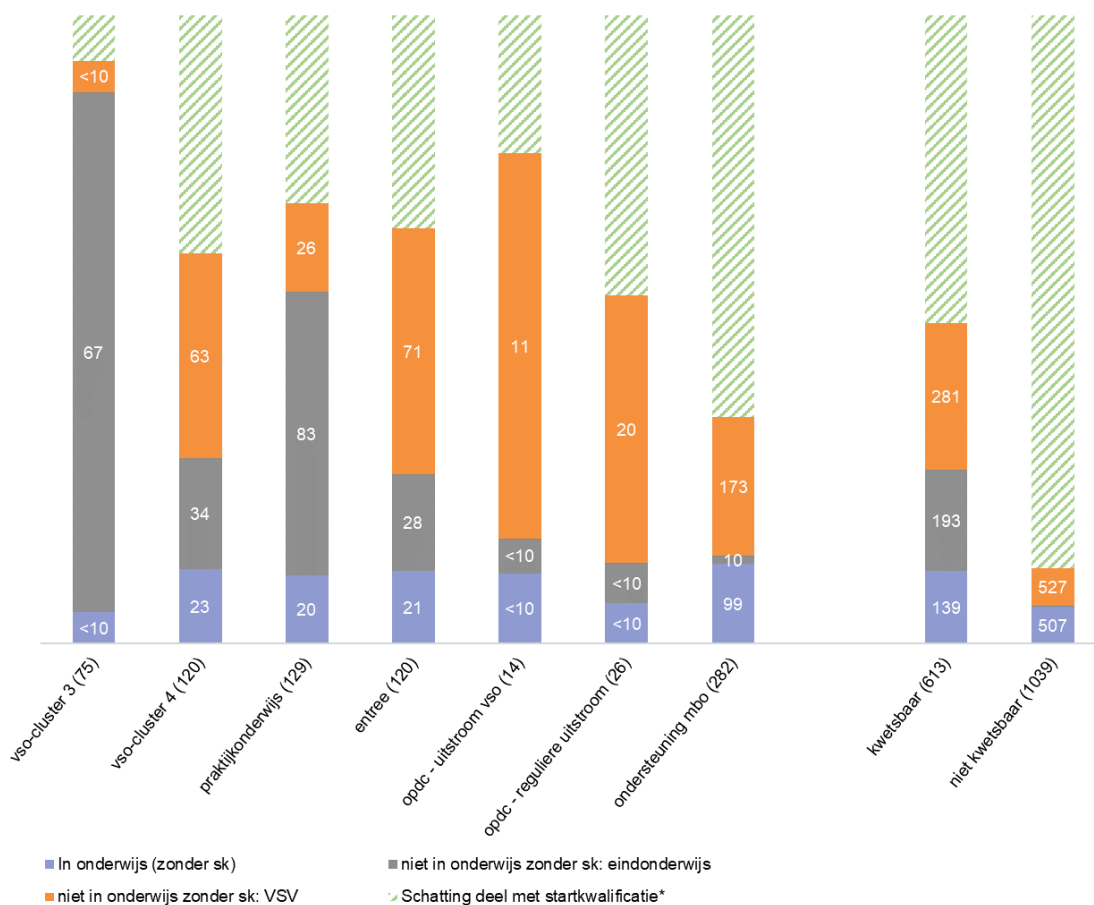
Jongeren die voldoen aan deze criteria behoren in de SchoolWerk-monitor tot de doelgroep 'kwetsbare jongeren'. In de definitie wordt niet gekeken naar leerlingen uit het regulier vo of studenten uit het hbo/wo die extra ondersteuning krijgen of behoeven. Helaas kunnen we dus geen volledig beeld geven van alle jongeren die tot de groep 'kwetsbare' jongeren behoren.

In het volgende figuur hebben we voor de verschillende (deel)groepen 'kwetsbare jongeren' van 22 jaar die we onderscheiden en voor de groep 'kwetsbare' 22-jarigen als totaal in beeld gebracht wat hun (onderwijs)positie is op 22-jarige leeftijd. Om een beter beeld te krijgen van deze groepen is er voor dit figuur aan de hand van de laatste drie metingen een schatting gemaakt van het aantal jongeren dat wél in het bezit is van een startkwalificatie.

Van de 'kwetsbare' 22-jarigen heeft naar schatting ongeveer de helft een startkwalificatie behaald. Onder 'niet-kwetsbare' 22-jarigen is dat deel veel groter. 'Kwetsbare jongeren' zijn op 22-jarige leeftijd veel vaker voortijdig schoolverlater dan 'niet-kwetsbare' jongeren. In absolute aantallen gezien zijn de meeste vsv'ers echter 'niet kwetsbaar': in totaal 279 'kwetsbare' jongeren zijn op 22-jarige leeftijd voortijdig schoolverlater, tegenover 529 'niet-kwetsbare' 22-jarigen. Het aantal 'kwetsbare jongeren' dat voortijdig schoolverlater is, is lager dan in de vorige meting. Toen waren er 345 'kwetsbare jongeren' op 22 jarige leeftijd vsv'er.

Daarnaast zijn er grote verschillen tussen de verschillende 'kwetsbare groepen'. Bij de groepen jongeren uit het praktijkonderwijs en jongeren afkomstig uit vso-cluster 3 zijn er in verhouding minder vsv'ers. Dat komt omdat voor een groot deel van deze jongeren hun laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs was.

Figuur 3 – Onderwijspositie ‘kwetsbare’ en ‘niet-kwetsbare’ jongeren, 22-jarigen (in aantallen)¹⁴

* Schatting is gebaseerd op het gemiddelde percentage ‘met startkwalificatie’ van de laatste drie metingen.

Jongeren die ooit extra ondersteuning kregen in het mbo zijn op 22-jarige leeftijd in verhouding minder vaak vsv’er dan andere ‘kwetsbare’ groepen. Zij zijn met 22 jaar vaker in het bezit van een startkwalificatie. Toch zien we dat ook deze groep in verhouding minder vaak een startkwalificatie behaalt dan ‘niet-kwetsbare’ jongeren. In het onderstaande figuur lichten we deze groep verder uit. We maken onderscheid tussen jongeren die ondersteuning kregen tijdens de overstap naar het mbo¹⁵, tijdens hun mbo-opleiding¹⁶, op beide momenten en ‘kwetsbare’ jongeren die ooit de overstap naar het mbo maakten, maar geen ondersteuning hebben gekregen¹⁷. Wat opvalt is dat alle jongeren die een vorm van ondersteuning hebben gehad (naar schatting) vaker in het

14 In deze figuur is gekeken of de 22-jarigen ooit in de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten. Jongeren die in meerdere van de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten (bijvoorbeeld praktijkonderwijs en later ook mbo-1, of OPDC en later ook vso cluster 4) komen dan in meerdere ‘staafjes’ van het figuur voor.

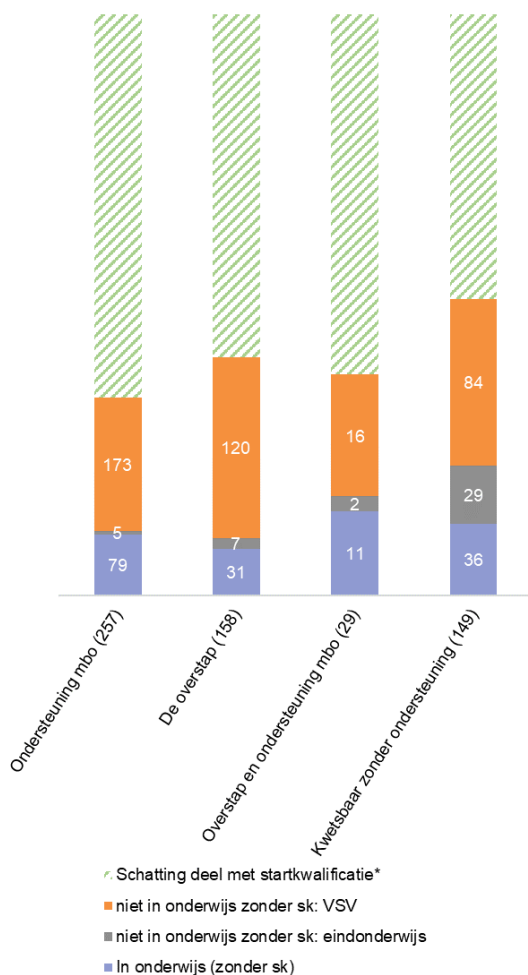
15 De overstap: alle jongeren die bij de overstap naar het mbo extra ondersteuning hebben ontvangen, door middel van een warme overdracht, overstapcoach of overstaptafel.

16 Ondersteuning mbo: alle jongeren die in het mbo een zwaardere vorm van extra ondersteuning hebben gehad, door het buurtteam of de mbo instelling (in de categorieën psychosociale ondersteuning, Bijlage OOK en plusmbo).

17 Kwetsbaar zonder ondersteuning: alle jongeren die volgens de in dit rapport gehanteerde definitie ‘kwetsbaar’ zijn (en dus ooit in het vso, OPDC, praktijkonderwijs of entree hebben gezeten), ooit de overstap naar het mbo hebben gemaakt, maar geen ondersteuning bij de overstap of in het mbo hebben gekregen.

bezit zijn van een startkwalificatie dan andere 'kwetsbare jongeren' die geen ondersteuning hebben gehad. Met name jongeren die extra ondersteuning tijdens de mbo-opleiding hebben gekregen zijn met 22 jaar vaker in het bezit van een startkwalificatie. Ook wanneer de ondersteuning uitgesplitst wordt naar de verschillende typen ondersteuning¹⁸ zien we voor al deze categorieën jongeren vaker een startkwalificatie behalen dan vergelijkbare jongeren ('kwetsbaar' en ooit in het mbo) die geen ondersteuning kregen. Deze resultaten geven een indicatie dat de ondersteuning die geboden wordt een positief effect heeft. Tegelijkertijd hebben we geen zicht op de 'ernst' van de kwetsbaarheid. Dat zorgt ervoor dat de groepen niet volledig vergelijkbaar zijn, we weten namelijk niet waarom leerlingen wel of geen ondersteuning hebben ontvangen. Mogelijk is die 'ernst' ook een (gedeeltelijke) verklaring waarom 'kwetsbare jongeren zonder ondersteuning' minder vaak een startkwalificatie halen. Het is dus onduidelijk of het verschil in startkwalificaties komt door het effect van de ondersteuning of een verschil in de groepen jongeren.

Uitgelicht: Onderwijspositie 'kwetsbare jongeren', naar ontvangen ondersteuning, 22-jarigen (in aantallen)¹⁹

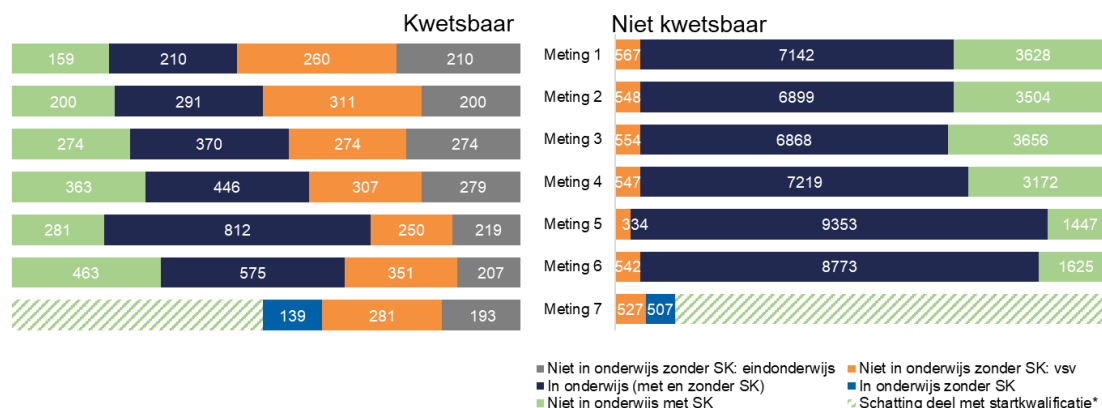

*schatting is gebaseerd op het percentage 'met startkwalificatie' van de vorige meting.

18 De typen ondersteuning zijn warme overdracht, overstapcoach, overstaptafel

19 Jongeren die meerdere van de onderscheiden typen ondersteuning hebben gehad komen in meerdere 'staafjes' van het figuur voor.

Uitgelicht: vergelijking percentage vsv tussen 'kwetsbare' en 'niet-kwetsbare' groepen in meting 1 tot en met 7, 22-jarigen (aantallen)

* Schatting is gebaseerd op het gemiddelde percentage 'met startkwalificatie' van de laatste drie metingen.

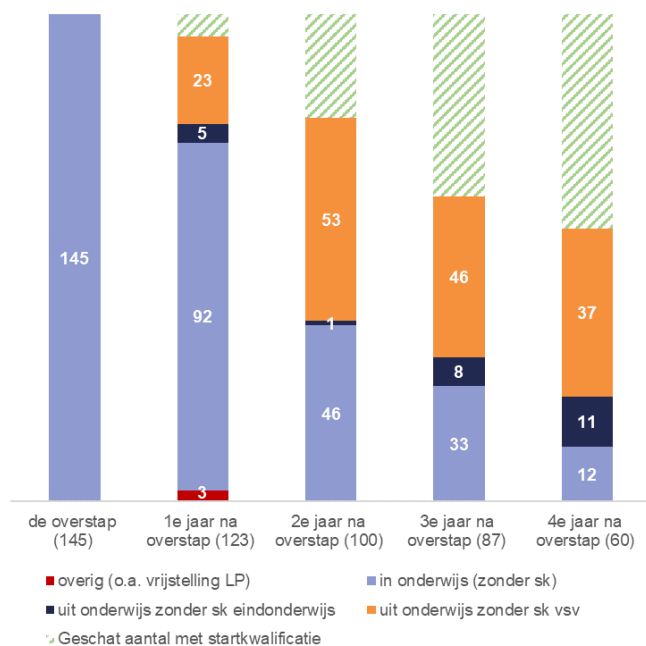
Van vso, praktijkonderwijs en OPDC Utrecht naar mbo

Jaarlijks stappen circa 120-160 leerlingen over van het vso cluster 4 naar mbo. Een vergelijkbaar aantal leerlingen maakt de overstap van het praktijkonderwijs naar het mbo. Ook stromen er jaarlijks een aantal leerlingen vanuit OPDC Utrecht door naar het mbo, in de afgelopen jaren meestal circa 25-45 leerlingen. Tussen 2022 en 2023 zien we dat er zes leerlingen (zonder startkwalificatie) overstapten naar het mbo vanuit OPDC Utrecht.

Het aandeel overstappers van vso cluster 4 naar mbo dat vier jaar na de overstap een startkwalificatie bezit, is sinds de vierde meting gestabiliseerd rond de vijftig procent. Hoewel het deel met startkwalificatie een schatting betreft vinden we geen aanwijzingen om te verwachten dat dit in deze meting anders is. In de vorige meting zagen we dat dit aandeel voor overstappers van praktijkonderwijs naar mbo was gestegen van ongeveer de helft naar tweederde van de jongeren. Het lijkt er op dat ook in deze meting meer dan de helft van de jongeren die van praktijkonderwijs naar het mbo overstappen na vier jaar in het bezit is van een startkwalificatie.

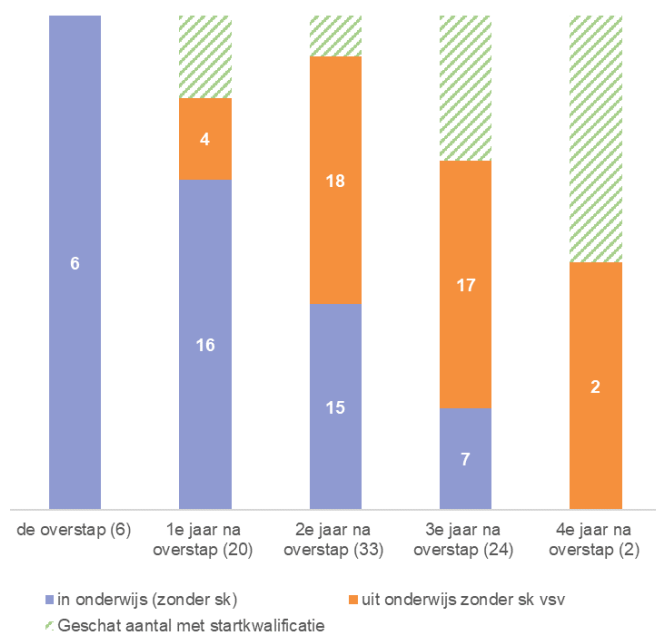
De loopbaan van leerlingen van OPDC Utrecht die overstappen naar het mbo lijkt in de eerste jaren na de overstap op die van overstappers vanuit het vso cluster 4 naar het mbo. Het gaat hierbij wel om kleine aantallen. Het grootste deel blijft de eerste drie jaar onderwijs volgen. Vanaf het derde jaar na de overstap zien we verschillen tussen de OPDC-mbo overstappers en de vso-mbo overstappers. Over de jaren heen zien we dat OPDC-mbo overstappers over het algemeen minder vaak een startkwalificatie behalen. Vanwege de kleine aantallen zitten er wel veel verschillen tussen de overstap-cohorten. Daarnaast volgt, op dit punt in hun schoolloopbaan, een kleiner deel van deze groep (zonder startkwalificatie) nog onderwijs dan van de groep vso-mbo overstappers zonder startkwalificatie.

Figuur 4 – Onderwijssituatie van overstappers uit **vso cluster 4** naar mbo, per jaargroep (in aantallen)*

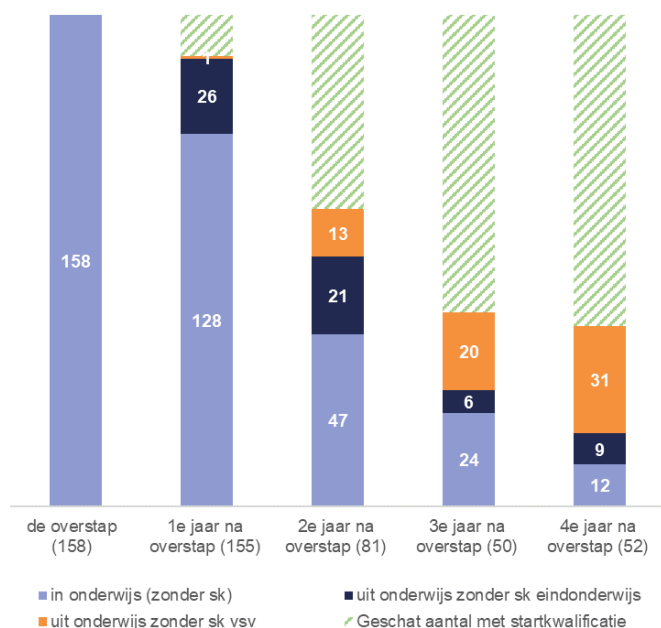
* Schatting is gebaseerd op het verschil in groeps grootte van dezelfde groep tussen meting 6 en 7. Voorbeeld: in meting 6 maakten 129 jongeren de overstap van vso-4 naar het mbo. Dit is dezelfde groep jongeren die we nu bij 'eerste jaar na overstap' zien: 123 jongeren. Er ontbreken dus 6 jongeren ten opzichte van de vorige meting. We gaan er in deze schatting vanuit dat deze jongeren een startkwalificatie hebben behaald.

Figuur 5 – Onderwijssituatie van overstappers uit **OPDC Utrecht** naar mbo, per jaargroep (%)

* Schatting is gebaseerd op het verschil in groeps grootte van dezelfde groep tussen meting 6 en 7. Voorbeeld: in meting 6 maakten 129 jongeren de overstap van vso 4 naar het mbo. Dit is dezelfde groep jongeren die we nu bij 'eerste jaar na overstap' zien: 123 jongeren. Er ontbreken dus 6 jongeren ten opzichte van de vorige meting. We gaan er in deze schatting vanuit dat deze jongeren een startkwalificatie hebben behaald.

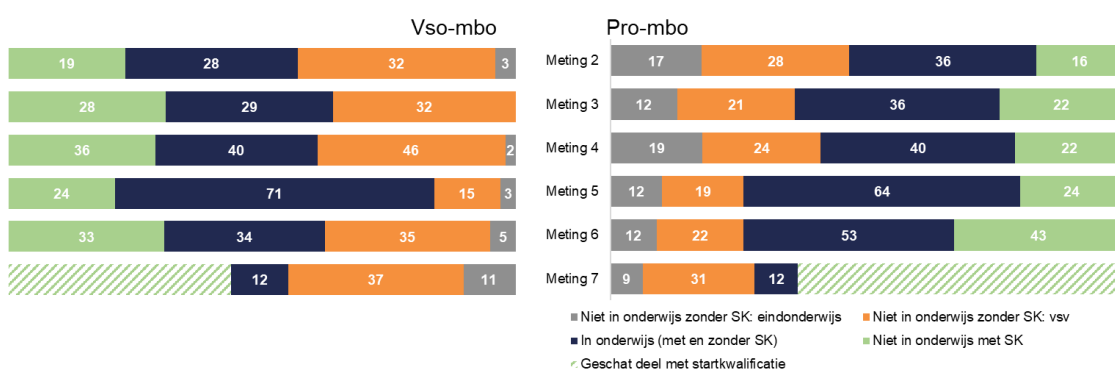
Figuur 6 – Onderwijssituatie van overstappers uit **praktijkonderwijs** naar mbo, per jaargroep (%)

* Schatting is gebaseerd op het verschil in groeps grootte van dezelfde groep tussen meting 6 en 7. Voorbeeld: in meting 6 maakten 129 jongeren de overstap van vso 4 naar het mbo. Dit is dezelfde groep jongeren die we nu bij 'eerste jaar na overstap' zien: 123 jongeren. Er ontbreken dus 6 jongeren ten opzichte van de vorige meting. We gaan er in deze schatting vanuit dat deze jongeren een startkwalificatie hebben behaald.

Over de jaren heen zien we sinds de vijfde meting het aantal (en percentage) vso-mbo overstappers dat vier jaar na de overstap niet in het bezit is van een startkwalificatie én geen onderwijs meer volgt (oranje+grijs in onderstaande figuur) toenemen. Bij de overstappers vanuit het praktijkonderwijs zien we deze toename niet.

Uitgelicht: vergelijking vier jaar na de overstap naar mbo van overstappers pro en vso cluster 4 in meting 2 tot en met 7 (%)

Conclusie

Ongeveer 1.200 20-jarigen en 1.000 22-jarigen hebben op die leeftijd (nog) geen startkwalificatie behaald en volgen geen onderwijs. Van hen is het grootste deel voortijdig schoolverlater (circa 1.000 20-jarigen en 800 22-jarigen). Voor de rest van hen was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs. Het aantal jongeren voor wie het laatstgevolgde onderwijs eindonderwijs is, fluctueert over de jaren. In de laatste drie metingen zien we een toename van jongeren van 18 en 20 jaar met eindonderwijs.

De 22-jarige vsv'ers zijn relatief vaker kwetsbare jongeren, hoewel het in absolute aantallen voornamelijk niet kwetsbare jongeren betreft. Er zijn grote verschillen tussen de verschillende groepen 'kwetsbare' jongeren. Jongeren die ondersteuning ontvangen bij de overstap naar het mbo en zwaardere ondersteuning ontvangen tijdens hun mbo-opleiding halen vaker een startkwalificatie dan andere 'kwetsbare' jongeren die geen ondersteuning ontvangen en ook naar het mbo overstapten. Het is onduidelijk of dit verschil komt door het effect van de ondersteuning of een verschil in de groepen jongeren.

Overstappers vanuit het praktijkonderwijs naar het mbo doen dat vaak met succes. Jarenlang behaalde ongeveer de helft van hen binnen vier jaar een startkwalificatie. In de vorige meting zagen we dat deel stijgen naar tweederde van de overstappers. Dat beeld zet door, ook in deze zevende meting zien we dat (naar schatting) tweederde van de overstappers vanuit het praktijkonderwijs naar het mbo na vier jaar een startkwalificatie bezit. Daarnaast is er ook een deel dat met succes een diploma op mbo niveau 1 heeft behaald. Voor overstappers vanuit vso zien we al jaren een stabiel beeld, de helft van hen is na vier jaar in het bezit van een startkwalificatie. Vanuit het OPDC lijkt de overstap naar het mbo minder succesvol. Het deel van de overstappers dat na vier jaar een startkwalificatie heeft is 25 tot 30 procent. Het gaat hier wel om kleine aantallen.

1.7 Loopbanen in het vo

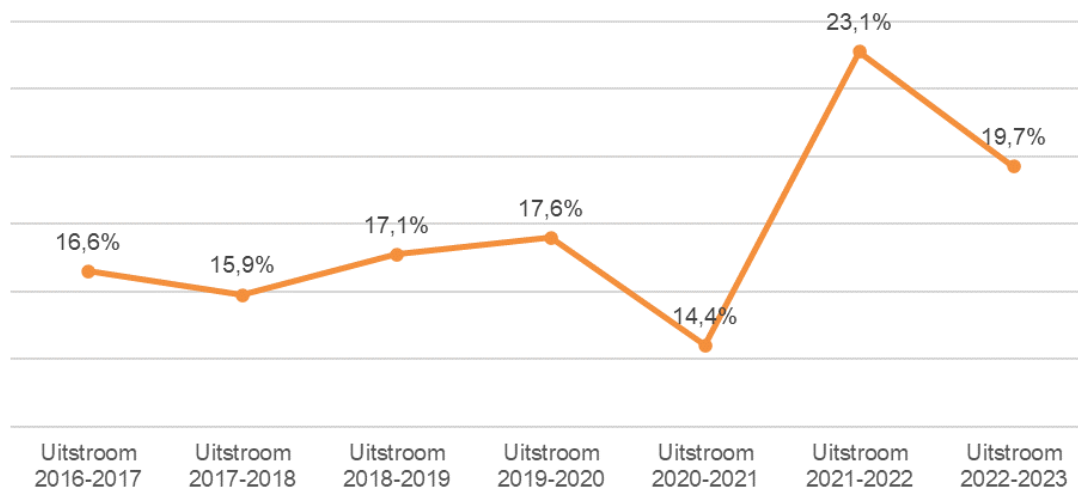
Doorstroom naar de havo

Vmbo-g/t-leerlingen kunnen sinds 1 augustus 2020 zonder extra voorwaarden doorstromen naar de havo als zij in tenminste één extra algemeen vormend vak op het vmbo-g/t succesvol eindexamen hebben gedaan.²⁰ Scholen mogen niet langer een eigen toelatingsbeleid voeren met betrekking tot kennis, vaardigheden of leerhouding van de doorstromende gediplomeerde leerlingen.

In de vorige meting was deze verandering voor het eerst zichtbaar in de doorstroomcijfers. We zagen een flinke stijging in het percentage leerlingen dat na het behalen van hun vmbo-g/t-diploma doorstroomde naar de havo. Bijna een kwart van de vmbo-g/t uitstromers deed dit. In deze meting zien we dat dit effect wat afvlakt, maar desondanks nog altijd hoger is dan in eerdere jaren. Circa één op de vijf leerlingen stroomde vanuit het vmbo-g/t door naar de havo.

²⁰ Voor havo-leerlingen die willen doorstromen naar het vwo geldt hetzelfde.

Figuur 11 – Doorstroom van vmbo naar havo (%) van vmbo-g en vmbo-t uitstromers²¹, over meerdere jaren

Net als in eerdere metingen zien we dat vmbo-t leerlingen (22%) veel vaker doorstromen naar de havo dan vmbo-g leerlingen (12%). Toch is dit verschil kleiner dan in de vorige meting, toen stroomde 26 procent van de vmbo-t leerlingen door ten opzicht van 11 procent van de vmbo-g-leerlingen. De totale doorstroom van vmbo-g/t naar havo bestaat, vanwege het relatief kleine aantal leerlingen in de gemengde leerweg, voor 88 procent uit vmbo-t-leerlingen.

De 428 vmbo-g/t-havo doorstromers zijn afkomstig van 43 verschillende scholen. Het gaat hier om 1 tot 53 leerlingen per school, met een gemiddelde van tien leerlingen. Omdat dit aantal op de meeste scholen beperkt is, zullen de veranderingen in de doorstroom op het niveau van de individuele scholen waarschijnlijk minder duidelijk zichtbaar zijn. Veruit de meeste leerlingen stromen binnen hun eigen school door van vmbo-g/t naar havo (88%). Slechts twaalf procent van de doorstromers volgt de havo op een andere school dan waar zij het vmbo hebben gevolgd. In de vorige meting was dit beeld vergelijkbaar.

Ongediplomeerde havo-uitstroom

De overgrote meerderheid van de leerlingen verlaat het voortgezet onderwijs met een diploma. Hoewel de slagingspercentages lager waren dan in de jaren daarvoor, slaagde in 2023 (landelijk) bijna 90 procent van de vo-leerlingen voor het eindexamen.²² Leerlingen in de havo slagen (al jaren) het minst vaak voor hun eindexamen: 84 procent van hen slaagde in 2023. Daartegenover staat dat 16 procent geen havo-diploma behaalde. Een deel²³ van hen verlaat het voortgezet onderwijs zonder diploma. In de regio Utrecht waren dat in 2023 872 jongeren. De helft van de ongediplomeerde havo-uitstromers start een opleiding op mbo-niveau 4. Nog eens 32 procent

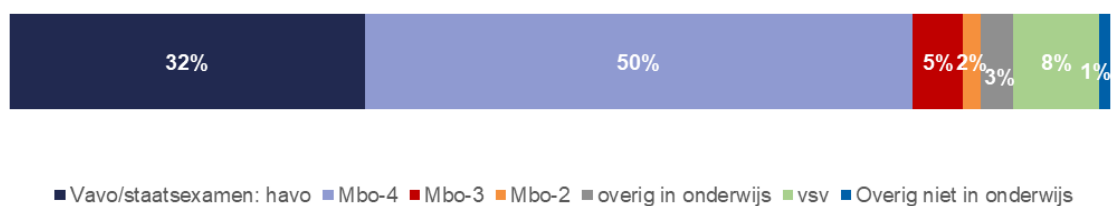
21 Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten. Zij zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of zijn vsv'er.

22 Regionale cijfers zijn niet bekend, bron: Dienst Uitvoering Onderwijs (2023) *Examenmonitor Voortgezet Onderwijs 2023*.

18 Er zijn ook jongeren die nadat ze gezakt zijn in het voortgezet onderwijs blijven om hun havo-diploma alsnog te halen. Aan de hand van de beschikbare cijfers weten we niet hoe groot deze groep is.

stroomt uit naar de vavo, met als doel om daar alsnog een havo-diploma te behalen. Ongeveer 10 procent stroomt naar een andere onderwijsbestemming in het mbo of elders. Er zijn ook jongeren die na de ongediplomeerde uitstroom niet (direct) uitstromen naar onderwijs: 8 procent van de ongediplomeerde havo-uitstromers wordt vsv'er.

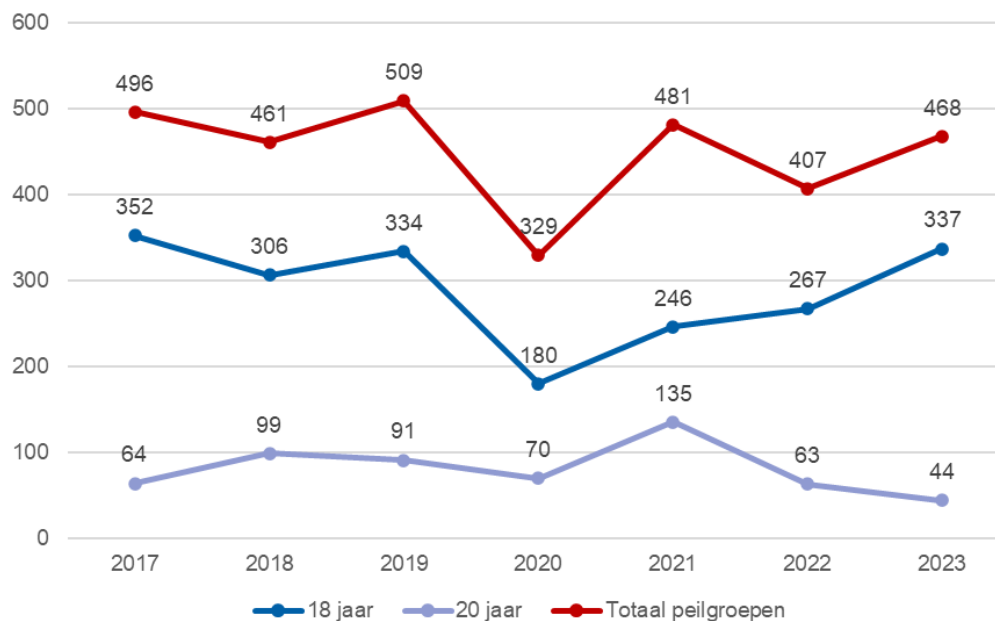
Uitgelicht: Uitstroombestemming van ongediplomeerde havo-uitstromers, uitstroom 2022-2023 (N=872)

Vavo-deelname

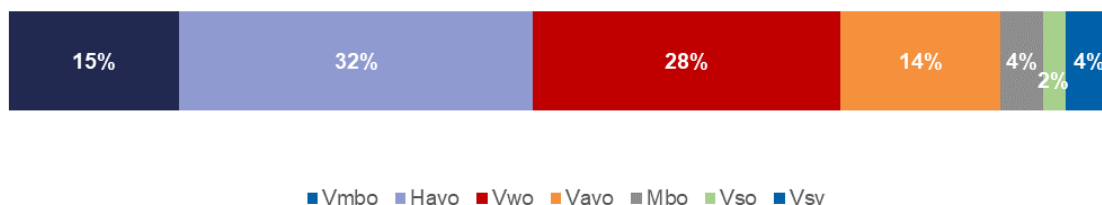
In 2023 volgden 896 jongeren in de regio onderwijs aan de vavo. Het grootste deel van hen doet dit om een havo-diploma te behalen: 62 procent. Bijna een kwart volgt vakken op het vwo en 15 procent op vmbo-t. Voor de ontwikkelingen van de deelname aan de vavo kijken we naar het totaal van de peilgroepen (dus niet iedereen, maar het totaal van 16, 18, 20 en 22 jarigen). De reden hiervoor is praktisch van aard: de cijfers over de jaren heen zijn terug te vinden in de eerdere metingen. Naast het totaal van alle peilgroepen is de ontwikkeling van aantal vavo-deelnemers onder 18- en 20-jarigen weergegeven in de onderstaande grafiek. Voor de 18-jarigen (en het totaal) zien we dat de vavo-deelname tussen 2019 en 2020 fors daalde. Dit lijkt een effect te zijn van de corona-maatregelen: in 2020 vond er geen centraal eindexamen plaats. Als gevolg daarvan haalden meer jongeren hun diploma en stroomden er ook minder jongeren door naar de vavo. In de opvolgende jaren zien we een stijging van de vavo-deelname onder 18-jarigen. In de huidige meting zien we dat het aantal 18-jarigen in de vavo ongeveer gelijk is aan de metingen voor corona. Voor 20-jarigen zien we een andere trend. Zij kozen in de corona-periode relatief vaker voor onderwijs aan de vavo. Ook dat lijkt een gevolg te zijn van corona: de onderwijsdeelname van 20- en 22-jarigen was in deze periode hoger. Voor 22-jarigen is de trend vergelijkbaar, echter betreft dit kleine aantallen. Inmiddels is het aantal 20-jarigen in de vavo al een aantal jaren aan het dalen.

Uitgelicht: Vavo-deelname over de jaren, naar peilgroepen.

Driekwart van de jongeren die in 2023 op de vavo zaten volgden in 2022 onderwijs op het voortgezet onderwijs (vmbo, havo of vwo). Een kleiner deel (14%) van de jongeren verbleef in het voorafgaande jaar ook al op de vavo. Er zijn ook jongeren die naar de vavo doorstromen vanuit het mbo (4%) of vso (2%). Vier procent van de jongeren was voor de instroom naar de vavo vsv'er.

Uitgelicht: vavo-deelnemers naar herkomst, instroom 2022-2023 (N=896)

Conclusie

Ten gevolge van de invoering van het doorstroomrecht zagen we in de vorige meting een piek in het percentage jongeren die vanuit vmbo-g/t doorstroomden naar de havo. Hoewel we in deze meting zien een afvlakking zien van deze piek, is het deel van de jongeren dat doorstroomt naar de havo nog altijd veel groter dan de jaren daarvoor (toen jongeren nog niet te maken hadden met het doorstroomrecht). Het gaat om circa een op de vijf jongeren die doorstroomt vanuit het vmbo-g/t naar de havo.

De overgrote meerderheid van de leerlingen verlaat het voortgezet onderwijs met een diploma. Toch lukt dat niet alle jongeren. Op de havo zijn de slagingspercentages het laagst (landelijk 84%). Jongeren die niet slagen en de havo verlaten kiezen vaak voor een mbo-4 opleiding of

doen een poging om op de vavo alsnog een havo-diploma te behalen. Er zijn ook jongeren die na de ongediplomeerde uitstroom niet (direct) uitstromen naar onderwijs: 8 procent van de uitstromers wordt vsv'er.

Door het vervallen van het centraal eindexamen in schooljaar 2019-2020 (door de coronacrisis) slaagden veel meer jongeren in het voortgezet onderwijs dan in andere jaren. Ten gevolge daarvan zagen we ook een forse daling van het aantal vavo-deelnemers. In de opvolgende jaren zagen we dit aantal jaarlijks toenemen. In deze meting is het aantal vavo-deelnemers weer op een vergelijkbaar niveau van vóór de corona-maatregelen.

1.8 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

Ieder jaar verlaat een deel van de jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie. Een groot deel van hen is daarmee voortijdig schoolverlater. In de onderstaande tabel zijn de officiële (voorlopige) cijfers van het ministerie van OCW over het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de doorstroomregio gepresenteerd. Ook zijn de vsv-percentages van de afgelopen jaren in deze tabel opgenomen.

Tabel 3 – Nieuwe voortijdig schoolverlaters doorstroomregio Utrecht (2022-2023 voorlopige cijfers)

		2022-2023			2021-2022	2020-2021	2019-2020	2018-2019
		Deelnemers	Vsv'ers	Vsv%		Vsv%	Vsv%	Vsv%
VO	Onderbouw vo	27.729	69	0,25%	0,19%	0,17%	0,21%	0,27%
	Bovenbouw vmbo	8.661	83	0,96%	1,04%	1,14%	0,86%	1,35%
	Bovenbouw H/V	17.113	121	0,71%	0,56%	0,53%	0,32%	0,47%
MBO	Niveau 1	384	109	28,39%	31,63%	19,95%	21,88%	23,15%
	Niveau 2	2.866	317	11,06%	11,39%	9,26%	8,55%	11,14%
	Niveau 3	2.844	169	5,94%	5,55%	4,43%	3,59%	4,38%
	Niveau 4	10.884	493	4,53%	4,72%	3,44%	3,11%	3,49%
	VAVO	360	53	14,72%	12,86%	6,59%	8,37%	13,18%
Totaal VO + MBO		70.841	1.414	2,00%	2,04% (N=1.462)	1,64% (N=1.186)	1,48% (N=1.081)	1,87% (N=1.367)

Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten doorstroomregio 19 2021-2022 en 2022-2023 (voorlopig), RMC factsheet 2020-2021 t/m 2016-2017.

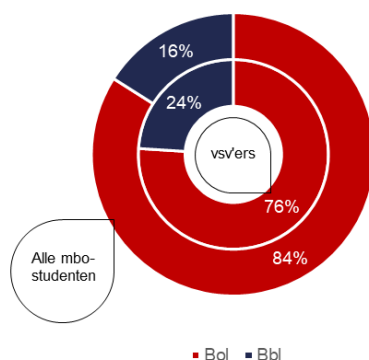
Na de flinke stijging van het aantal vsv'ers die we in 2021-2022 zagen (van circa 250 jongeren), zien we dat het aantal en percentage vsv'ers zich heeft gestabiliseerd. Met 1.414 nieuwe vsv'ers en een percentage van 2,00 procent in de doorstroomregio Utrecht, is het beeld vergelijkbaar met het voorgaande jaar. Ook in de landelijke vsv-cijfers is deze stabilisatie te zien (2021-2022: 2,37% en 2022-2023: 2,38%). Met het einde van de leer- en kwalificatieplicht wanneer jongeren 18 jaar zijn, stopt een deel van de jongeren met de opleiding die zij tot dan toe hebben gevolgd. Dit zorgt ervoor dat het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters het hoogst is onder 18-jarigen; ruim een derde van alle nieuwe vsv'ers is 18 jaar. Dit is vergelijkbaar met de vorige meting.

Op mbo-niveau 1 is het vsv-percentage iets gedaald ten opzichte van vorig jaar, al blijft het vsv-percentage veruit het hoogst met 28 procent. Echter, gaat het om een relatief klein deel van alle vsv'ers. Absoluut gezien is een veel groter deel van de vsv'ers afkomstig uit mbo-niveau 4. Een derde van alle nieuwe vsv'ers volgde een niveau 4 opleiding. Verderop in deze rapportage gaan we dieper in op ongediplomeerde uitstroom uit mbo 4. Hoewel het om kleine aantallen gaat, valt ook de stijging van het vsv-percentage in de vavo op (15%). Dit is de enige sector waarin het vsv-percentage in 2022-2023 opnieuw is gestegen.

Uitval in de bbl

Er zijn niet alleen verschillen in vsv-percentages tussen de verschillende onderwijssectoren en mbo-niveaus, maar ook tussen de leerwegen in het mbo. In 2022-2023 waren er in de regio Utrecht 254 vsv'ers afkomstig uit de beroeps begeleidende leerweg (bbl). Met in totaal ruim 2.200 studenten in de bbl komt dat neer op een vsv-percentage van 8,91 procent. Dat percentage is hoger dan in de bol-opleidingen. Daar was in 2022-2023 5,89 procent vsv'er. Echter, in absolute aantallen is de vsv in de bol veel hoger: 819 jongeren. Dat komt omdat er veel meer jongeren een bol-opleiding (84%) volgen dan een bbl-opleiding (16%). In de onderstaande figuur is de verdeling naar leerweg weergegeven voor alle mbo-studenten (buitenste ring) en voor de vsv'ers die vanuit het mbo afkomstig zijn (binnenste ring). Bijna een kwart van alle vsv'ers uit het mbo is afkomstig uit de bbl.

Uitgelicht: Verdeling naar leerweg voor alle mbo-studenten en vsv'ers (%)

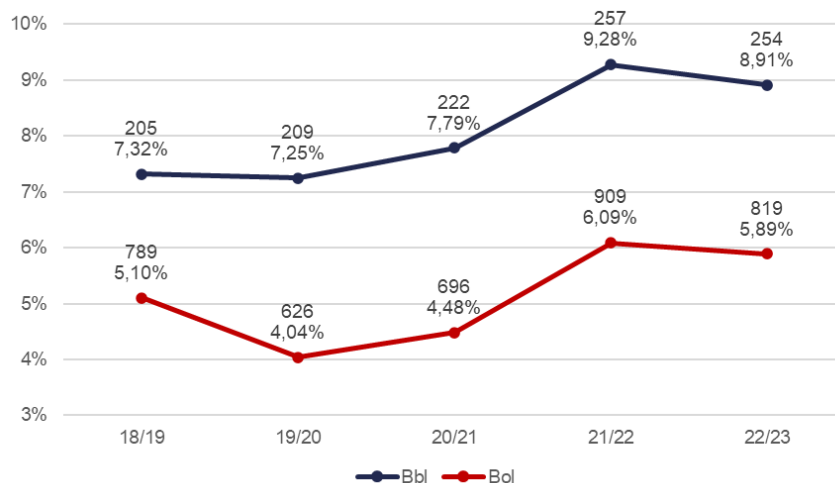

Bron: Bewerking van cijfers Dashboard voortijdig schoolverlaten doorstroomregio 19

Hoewel de vsv-percentages in de bbl hoger zijn dan in de bol, zien we wel dat de ontwikkelingen van de vsv-percentages over de jaren vrijwel parallel lopen. Dat is in het onderstaande figuur te zien. Over de jaren heen zien we dat het percentage én aantal vsv'ers afkomstig uit de bbl is gestegen. In 2018-2019 werd 7,32% van alle bbl-studenten vsv'er en in 2021-2022 was dat twee procentpunt hoger. In het laatste jaar zien we een lichte daling in het vsv-percentage, echter in aantallen vsv'ers is dat verschil minimaal (in 2022-2023 waren er drie vsv'ers minder uit de bbl ten opzichte van het jaar daarvoor). Over de jaren heen is de absolute stijging wel groot. Waar er in 2018-2019 nog 205 vsv'ers waren uit de bbl, zijn dat er in 2022-2023 254: een stijging van circa 25 procent.

De uitval in de bbl is afkomstig uit veel verschillende sectoren. Hoewel er een aantal sectoren²⁴ zijn met in absolute zin meer vsv'ers, komt dat met name door een groter aantal studenten in deze sectoren en niet door een hoger uitvalspercentage. Groenpluk lijkt dan ook geen verklaring te zijn voor het hoge vsv-percentage in de bbl. In de bijlage is een figuur met de uitsplitsing per sector opgenomen.

Uitgelicht: Ontwikkeling vsv-percentages mbo-studenten, per leerweg (% en aantallen)

Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten doorstroomregio 19

Wanneer we de vsv-percentages van de twee leerwegen verder uitsplitsen naar niveau zijn er ook opvallende verschillen (zie bijlage figuur 1). Het vsv-percentage van bbl mbo-niveau 1 is in de afgelopen jaren meer dan verdubbeld (van 21% naar 45%). Deze stijging zien we niet in de bol. Het gaat hier wel om kleine aantallen. Voor mbo-2 zien we een tegenovergestelde beweging, in de bbl daalt het vsv-percentage en aantal (na een jarenlange stijging). In de bol zien we juist een sterke stijging.

Mbo-3 is het enige mbo-niveau waarbij het vsv-percentage in de bol hoger is dan in de bbl. Dat is opvallend omdat op niveau 3 ook verhoudingsgewijs meer bbl'ers (41% is bbl) zitten dan op de andere niveaus (bij mbo-1 is dat 22%, mbo-2 35% en mbo-4 4%). De ontwikkelingen voor mbo-4 lijken voor een groot deel op de ontwikkelingen voor de leerwegen in totaliteit (figuur 1). Dat komt omdat bijna twee derde van alle mbo studenten in de regio een niveau 4 opleiding volgt.

Ongediplomeerde uitstroom mbo-niveau 4

Met ruim tienduizend studenten is mbo-niveau 4 veruit de grootste van alle mbo niveaus. Bijna tweederde van alle mbo-studenten volgt een opleiding op niveau 4. Een groot deel doet dit met succes, zij volgen onderwijs en halen hun diploma. Tegelijkertijd stopt jaarlijks een op de vijf studenten met zijn/haar mbo-4 opleiding zonder het behalen diploma. In 2022 stroomden 1960 mbo-4 studenten zonder diploma uit. Ruim de helft van hen (52%) switchte en startte in het opvolgende jaar (2023) met een andere opleiding op mbo-4 niveau. Een ander deel van de jongeren switchte naar een mbo opleiding op een ander niveau (15%) of andersoortig onderwijs (7%).²⁵ Een kwart van hen volgt in 2023 geen onderwijs meer en is daarmee vsv'er.

²⁴ Deze vier sectoren zijn: zorg en welzijn, techniek en procesindustrie, mobiliteit en voertuigen en horeca en bakkerij.

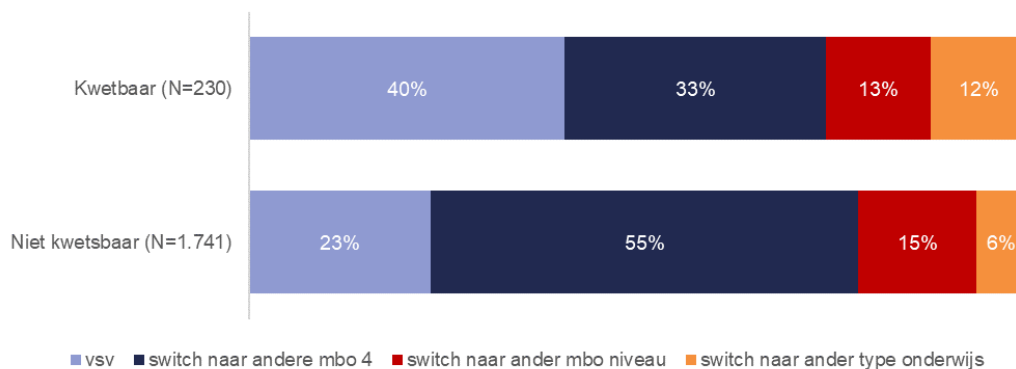
²⁵ Bijvoorbeeld vavo of vso.

Van de jongeren die ongediplomeerd stoppen met hun mbo-4 opleiding is bijna 12 procent 'kwetsbaar'.²⁶ In vergelijking tot niet kwetsbare jongeren die ongediplomeerd hun opleiding verlaten starten zij veel minder vaak een nieuwe opleiding op mbo-niveau 4: ongeveer een derde van de kwetsbare jongeren en 55 procent van de niet kwetsbare jongeren. Daarnaast worden kwetsbare jongeren die stoppen met hun mbo-4 opleiding (40%) bijna dubbel zo vaak vsv'er dan niet kwetsbare jongeren (23%). Zij starten dus ook niet met een opleiding op een ander mbo-niveau.

Bijna de helft van alle ongediplomeerde uitstroom in mbo-4 gebeurt in het eerste verblijfsjaar in mbo-4 (zie figuur 3 in de bijlage). Daarnaast is er een deel dat na twee jaar (28%) of drie jaar (15%) ongediplomeerd uitstroomt. Er zijn ook jongeren die al vier, vijf of zelfs zes jaar (totaal 8%) (aaneensluitend) een mbo-4 opleiding volgen (niet per definitie dezelfde opleiding gedurende al deze jaren) voordat zij ongediplomeerd uitstromen.

Wanneer we kijken naar de eerdere onderwijsloopbaan van opleidingsverlaters in mbo-4, dan zien we dat veruit het grootste deel van hen voorafgaand aan de mbo-4 opleiding een opleiding in het vo volgde (86%).²⁷ Dit is nagenoeg vergelijkbaar met de groep mbo-4 studenten die niet zijn uitgevallen (90%). Wel volgden de uitvallers op het voortgezet onderwijs vaker onderwijs in de kaderberoepsgerichte leerweg (36% t.o.v. 27% niet uitvallers) en minder vaak onderwijs in de theoretische leerweg (43% t.o.v. 49% niet uitvallers) van het vmbo.

Uitgelicht: ongediplomeerde mbo 4 uitstroom, uitstroombestemming 'kwetsbaar' en 'niet kwetsbaar' (%)

Niet in onderwijs zonder startkwalificatie

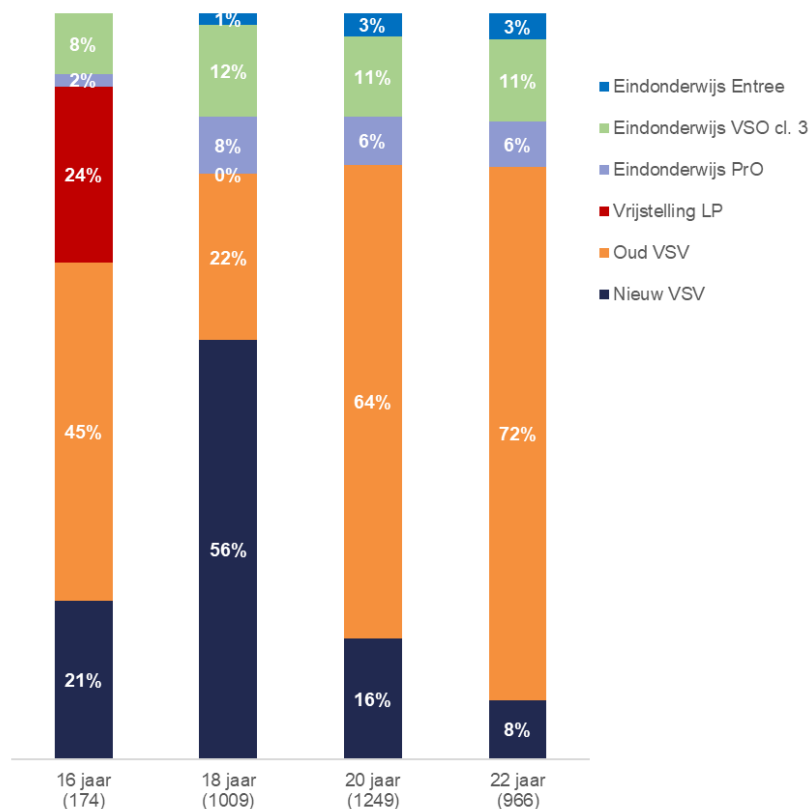
Naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt, wordt binnen de groep jongeren die niet in onderwijs is zonder startkwalificatie het aandeel oud-*vsv*'ers groter. Veel van deze jongeren zijn al een aantal jaar niet meer in opleiding.

Het totale aantal *nieuwe* *vsv*'ers onder 18-jarigen is iets gestegen ten opzichte van de vorige meting. Deze stijging is met name te zien in subregio Utrecht (stad). Er zijn 211 nieuwe *vsv*'ers,

²⁶ Volgens de definitie die gehanteerd wordt in de SchoolWerkt-monitor, zie voor paragraaf 2.3 voor verdere toelichting.
²⁷ Dit betreft alleen jongeren zonder startkwalificatie. Jongeren die gediplomeerd vanuit mbo 2 of 3 doorstromen zijn in het bezit van een startkwalificatie en niet zichtbaar in de data.

dat zijn er ruim 50 meer dan in de vorige meting. De aantallen voor de andere subregio's verschillen weinig met de vorige meting.

Figuur 14 – Niet in onderwijs zonder startkwalificatie, per peilgroep (%)

*Uitgelicht: aantal nieuwe vsv'ers, per subregio, peilgroep 18-jarigen in meting 2 tot en met 7 (N en %)**

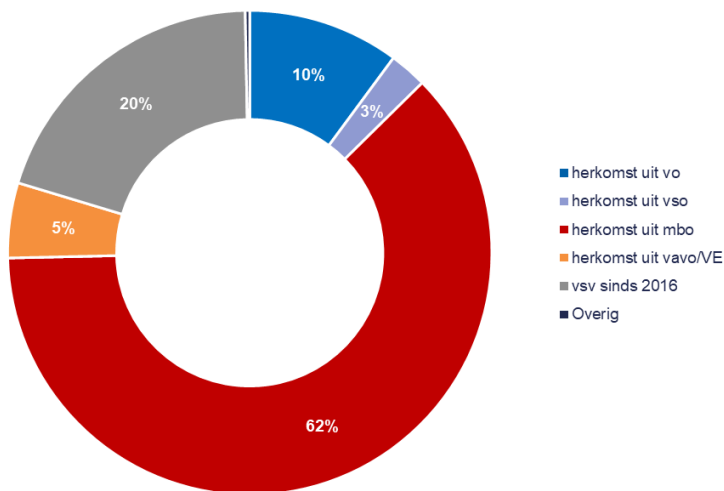
	Meting 7	Meting 6	Meting 5	Meting 4	Meting 3	Meting 2
Utrecht	(211)	4,5% (167)	2,5% (93)	3,7% (135)	4,7% (166)	4,6% (157)
Zuid	(127)	4,7% (133)	2,6% (74)	3,0% (89)	4,5% (125)	4,7% (115)
Zuidoost	(125)	4,7% (116)	2,1% (53)	2,9% (75)	3,1% (81)	3,8% (100)
Noordwest	(104)	4,0% (93)	1,8% (44)	3,1% (72)	3,3% (82)	2,9% (69)
N totaal (= 100%)	(567)	4,5% (509)	2,3% (264)	3,2% (371)	4,0% (454)	4,0% (441)

* In meting 7 (huidige meting) is het niet mogelijk om de percentages op dezelfde manier te berekenen als in de vorige metingen.

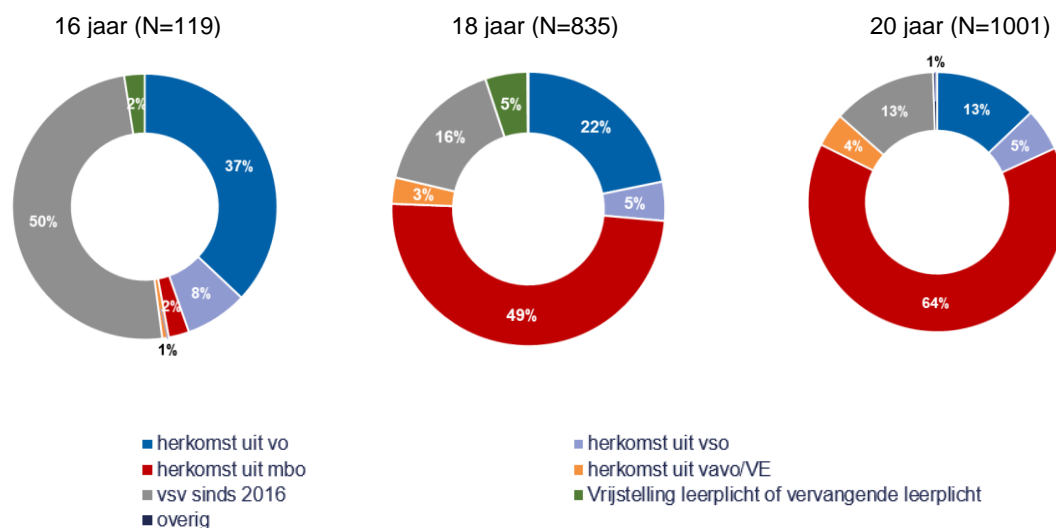
Onderwijsachtergrond

Op 22-jarige leeftijd hebben 1.006 jongeren het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Het grootste deel van hen is vsv'er (808 jongeren). Het overige deel van de jongeren valt onder de categorie eindonderwijs. De meerderheid van de alle 22-jarige vsv'ers is afkomstig uit het mbo; ruim 60 procent. Dit aandeel is kleiner ten opzichte van eerdere metingen (72% in Meting 6, 70% in meting 5). We zien ook een stijging van het aantal en aandeel van jongeren die sinds 2016 vsv'er is (van 7 naar 20 procent). Dit zien we ook terug bij de andere peilgroepen. Dit ligt mogelijk aan een groeiend aantal jongeren die nieuw in Nederland zijn gekomen, bijvoorbeeld uit Oekraïne. Een ander deel van de vsv'ers is afkomstig uit het voortgezet onderwijs (10%), het vso (3%) en de vavo (5%). In deze meting ontbreekt de groep 'nieuwkomers'. Ten gevolge daarvan zien we in alle peilgroepen wat verschuivingen in de percentages. Verder zien we in deze zevende meting geen opvallende veranderingen in de onderwijsachtergrond van vsv'ers.

Figuur 15 – vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)

Figuur 16 – vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)

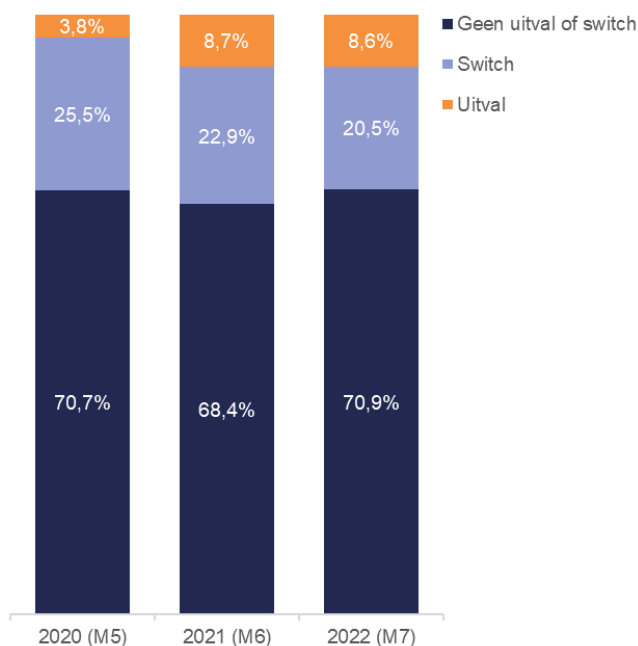

* Er zijn enkele jongeren die in een eerder jaar/jaren een vrijstelling van de leerplicht hadden. Op een later moment is deze vrijstelling bij deze jongeren 'opgeheven' en zijn de jongeren geen onderwijs gaan volgen.

Uitval in het mbo

Ieder jaar weer maken duizenden jongeren in de regio de overstap van vo naar mbo. Daarbij hoort ook de keuze van een passende vervolgopleiding. Voor een groot deel van de jongeren is dit de juiste keuze, zij blijven dezelfde opleiding volgen na hun eerste jaar. Toch blijkt dat dit niet voor alle jongeren geldt. Ondanks de vele aandacht die er aan studiekeuze en loopbaanoriëntatie wordt besteed, is er ieder jaar een relatief grote groep die met hun opleiding staakt. Voor een deel zijn dit jongeren die in of na het eerste jaar van opleiding wisselen: switchers. Ook zijn er jongeren die stoppen met hun opleiding en niet elders herstarten: uitvallers. Als we terugkijken in de schoolloopbaan van de jongeren in de regio ontstaat een goed beeld van de ontwikkeling in uitval en switch in het eerste jaar van het mbo in de afgelopen jaren. Dat is weergegeven in figuur 20.

Figuur 20 – Uitval en switch in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)²⁸

Het grootste deel (68%) van de opleidingsstakers is in het opvolgende jaar aan een nieuwe opleiding begonnen. Een kleiner deel (32%) herstart niet en valt uit. We zien dat de groep switchers iets is afgenomen ten opzichte van de vorige meting. De groep uitvallers is evengroot gebleven. Dat zorgt ervoor dat de totale groep opleidingsstakers (switch en uitval bij elkaar opgeteld) is afgenomen van bijna 32 procent naar 29 procent. Wanneer we de opleidingsstakers uitsplitsen naar leerweg zien we dat het percentage opleidingsstakers bij beiden groepen ongeveer gelijk is. Van eerstejaarsstudenten uit de bbl is 31 procent opleidingsstaker en uit de bol 29 procent. Bij de bol-studenten is een groot deel switcher en start met een nieuwe opleiding (72%), de andere 28 procent herstart niet en is uitvaller. Dat verschilt sterk van de bbl-studenten, slecht 45 procent van hen herstart met een nieuwe opleiding en 55 procent valt uit.

Conclusie

Cijfers van het ministerie van OCW laten zien dat na de forse stijging van de vsv-percentages in 2021-2022, de vsv-percentages zich in 2022-2023, zowel landelijk als in de regio zijn gestabiliseerd. Tegelijkertijd zijn de percentages nog relatief hoog. Absoluut gezien is een groot deel van de vsv'ers afkomstig uit mbo-niveau 4: een derde van alle nieuwe vsv'ers volgde een niveau 4 opleiding. Hoewel het om kleine aantallen gaat, valt ook de stijging van het vsv-percentage in de vavo op (15%). Dit is de enige sector waarin het vsv-percentage in 2022-2023 opnieuw is gestegen.

²⁸ Jongeren mét een startkwalificatie zijn voor 2022 (M7) niet weergegeven. In werkelijkheid zijn er hoogstwaarschijnlijk een aantal jongeren die na het behalen van hun havo of vwo diploma (SK) naar het mbo gaan. Deze jongeren zijn in eerdere metingen wel meegenomen. Dit leidt mogelijk tot een kleine vertekening.

Jongeren die een bbl-opleiding volgen, worden vaker vsv'er dan jongeren die een bol-opleiding volgen. Daar is de laatste jaren weinig in veranderd. Toch vormen jongeren afkomstig uit de bol in absolute zin de grootste groep vsv'ers. Driekwart van de vsv'ers uit het mbo volgde een bol-opleiding. Dat komt omdat er veel meer studenten een bol-opleiding volgen dan een bbl-opleiding. De hoge vsv-percentages in de bbl lijken niet het gevolg te zijn van groenpluk.

Tot slot is het totale aantal opleidingsstakers in het eerste jaar van het mbo iets gedaald ten opzichte van de vorige meting. Met 29 procent is deze groep echter nog altijd groot. Voor veel jongeren blijkt de gemaakte studiekeuze niet de juiste. Het deel van de opleidingsstakers dat uitvalt (en dus niet herstart met een andere opleiding) is gelijk gebleven. De daling komt dus door een kleinere groep jongeren die van opleiding switcht.

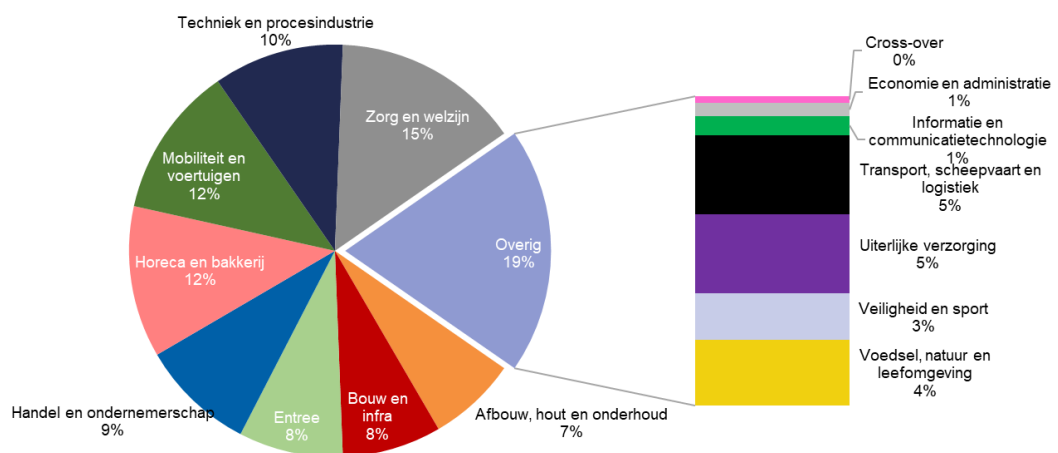
Bijlage: extra figuren en tabellen

Figuur 1 - Ontwikkeling vsv-percentages mbo-studenten, per leerweg en niveau (%)

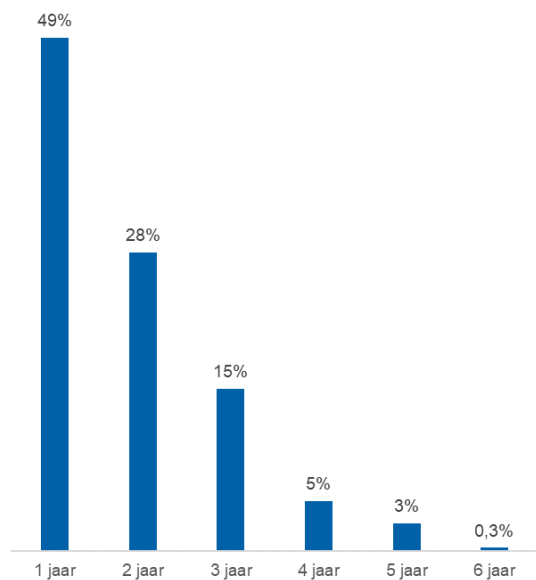

Bron: Dashboard voortijdig schoolverlaten doorstroomregio 19

Figuur 2 – Bbl uitval (2022-2023) naar onderwijssector (N=244)

Figuur 3 – Ongediplomeerde mbo 4 uitstroom naar aantal verblijfsjaren in mbo 4*

* Dit gaat om de totale aaneengesloten verblijfsduur in mbo, deze kan uit verschillende opleidingen bestaan.

Figuur 4 – Ongediplomeerde mbo 4 uitstroom naar onderwijssituatie vóór instroom in mbo 4

